

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра обліку та оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему:
**ОБЛІК, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ
ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

Студента 2 курсу, 3м групи,
спеціальності 071 «Облік і
оподаткування» _____
спеціалізації «Облік і
оподаткування»

Соломенко Тетяна
Миколаївна

Науковий керівник
кандидат економічних наук,
доцент _____

Прокопова Олена
Миколаївна

Гарант освітньої програми
доктор економічних наук,
професор _____

Бенько Микола
Миколайович

Київ 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО - МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, ОПОДАТКУВАННЯ ТА АНАЛІЗУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	6
1.1. Економічна сутність та значення процесу реалізації продукції.....	6
1.2. Економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження.....	12
1.3. Передумови організації та методології обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС».....	20
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	27
2.1. Фінансовий облік реалізації продукції на виробничому підприємстві...27	
2.2. Облік реалізації продукції в системі прийняття управлінських рішень...34	
2.3. Організація обліку реалізації продукції в за умов застосування сучасних інформаційних систем.....	41
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ.....	48
3.1. Джерела, основні показники та методи аналізу реалізації продукції.....	48
3.2. Методика загального аналізу реалізації продукції	54
Висновки до розділу 3.....	58
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	75

ВСТУП

Актуальність теми. Складність управління економікою підприємств в умовах нестабільного економічного та екологічного середовища, в якому вони функціонують, потребує своєчасного обліку виробничогосподарської діяльності, особливо процесу виробництва та реалізації готової продукції, що являються основними економічними категоріями відповідно вимогам сучасності. Будь-яка продукція проходить декілька етапів, починаючи з виробництва та закінчуючи реалізацією її на ринку. Актуальність даної роботи обумовлюється тим, що випуск та реалізація готової продукції на виробничих підприємствах є найбільш важливою ділянкою бухгалтерського обліку. Саме продукція, яку підприємство реалізує являється головним джерелом отримання прибутків, що є основною метою його діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання щодо проблем обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції на виробничому підприємстві вивчали такі відомі вчені як: М.Д. Білик, Ф.Ф. Бутинець, Г.О. Кравченко, С.А. Кузнецова, Л.П. Кулаковська, Н.М.Малюга, Є.В. Мних, Т.В. Момут, Л.В. Нападовська, В.В. Немченко, Г.В. Савицька, В.В. Сопко, Б.Ф. Усач, П.Я. Хомин, Ю.Д. Чацкіс, В.О.Шевчук, та інші. Разом з тим, вивчення наукових праць та практика господарської діяльності свідчать про те, що деякі з теоретичних положень відносно трактування процесу реалізації продукції є дискусійними, а ряд важливих аспектів їхньої методики обліку, оподаткування та аналізу потребують удосконалення, що обумовило вибір теми дослідження та її актуальність.

Науковою гіпотезою є припущення, що удосконаленням системи організаційних та методичних аспектів обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції дозволить отримати інформацію, яка забезпечить більш повну базу для прийняття управлінських рішень.

Метою дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції та розробка методичних рекомендацій щодо їх вдосконалення.

Для досягнення поставленої в роботі мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- розкрити економічну сутність та значення процесу реалізації продукції;
- провести економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження;
- дослідити передумови організації та методології обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції на підприємстві;
- розглянути організацію і методику обліку реалізації продукції на підприємстві;
- розкрити узагальнення інформації про реалізацію продукції у бухгалтерському обліку;
- розглянути облік реалізації продукції на підприємстві у системі прийняття управлінських рішень;
- вивчити джерела, основні показники та методи аналізу реалізації продукції;
- провести розроблення та апробацію методики аналізу реалізації продукції підприємства.

Об'єктом дослідження є процес обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції ТОВ «БЕТОН СЕРВІС». Аналіз техніко-економічних показників діяльності підприємства за 2013-2017 рр. та пояснювальна записка до них наведені в Додатку А.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні та практичні аспекти обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції.

Методи дослідження. Опрацювання первинних даних здійснювалося із застосуванням методів техніко-економічного обґрунтування, структурного аналізу, визначення середніх та відносних величин. У процесі дослідження

застосовуються методи економіко-статистичного аналізу, фінансового аналізу, математичні методи, методи наукової абстракції, індукції та дедукції, аналізу й синтезу, статистичних порівнянь, контролю, вибіркового обстеження та групування тощо.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі і нормативні акти з бухгалтерського обліку, нормативні акти і інструктивні документи Міністерства фінансів, Кабінету Міністрів, Верховної Ради України, первинні документи, облікові реєстри та звітні матеріали ТОВ «БЕТОН СЕРВІС». При написанні роботи проаналізовано також монографії та статті зарубіжних і вітчизняних авторів, автореферати кандидатських дисертацій, посібники та навчальні посібники з обліку, контролю та аналізу реалізації товарів, інтернет-ресурси.

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні теоретичних положень і розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення методики обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробці пропозицій щодо удосконалення обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції. Окремі результати дослідження можуть бути впроваджені в практику здійснення обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС».

Апробація результатів випускної кваліфікаційної роботи. Основні наукові положення дослідження висвітлено у статті «Облік реалізації продукції на виробничому підприємстві», опублікованій у Збірнику наукових статей студентів КНТЕУ (2018)[77] .

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ І АНАЛІЗУ РЕАЛІЗАЦІЇ ТОВАРІВ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ

1.1. Економічна сутність та значення процесу реалізації продукції

Підприємство завершує виробничий процес передачею продукції до споживача. Реалізація є кінцевою стадією кругообігу виробництва і є його найважливішим показником. Взаємовідносини між покупцями та продавцями через посередників створюються на основі руху грошових та товарних потоків. Продаж продукції підприємством-виробником свідчить про відповідність якості та ціни випущеної продукції вподобанням покупців. Якщо продукція підприємства знаходить свого споживача і успішно реалізується, то це свідчить про відповідність властивостей товару потребам споживачів. У зв'язку з цим, питання реалізації продукції є досить важливим, адже є несе в собі важливу суспільну роль.

Поняття «готова продукція» в працях економістів з'явилося не відразу. Історично йому передувало поняття «товар», що розумілось значно ширше. Саме цьому поняттю й присвячено безліч досліджень вчених різних епох і економічних течій. Сьогодні поняття «готова продукція» прийнято тлумачити досить одноманітно завдяки законодавчим документам, що діють у сфері бухгалтерського обліку. Сучасні економісти готову продукцію тлумачать, як продукцію, яка повністю завершена обробкою на конкретному підприємстві, пройшла усі стадії технічного випробовування, приймання, укомплектування відповідно до умов договорів із замовниками та відповідає стандартам або затвердженим технічним умовам, не потребує подальшої обробки на цьому підприємстві і здана на склад чи передана замовнику. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» готовою продукцією, вважається продукція, що виготовлена на підприємстві, в установі, призначена для продажу і відповідає технічним та якісним характеристикам, передбаченим договором або іншим нормативно-правовим актом [59].

Порівняння цього визначення із тлумачення такого виду продукції у міжнародній обліковій практиці свідчить про практичне його співпадання. При цьому уточнюється, що вироби, які не пройшли всіх стадій технологічної обробки, випробувань і технологічного приймання, вважаються не закінченими і входять до складу незавершеного виробництва підприємства. Оскільки готова продукція, відповідно до чинного законодавства, відноситься до активів підприємства, тобто ресурсів, які придбані (виготовлені) в минулому і в майбутньому очікується отримати від їх реалізації та збуту економічну вигоду, то в бухгалтерському обліку застосування методів її оцінки повинно не знижувати витрат на виробництво цієї продукції та не завищувати її оцінки. Сьогодні в спеціалізованій літературі існує декілька підходів щодо визначення самого поняття «готова продукція», що обумовлює особливості підходів до її обліку. Наявність різноманітних підходів до терміну «готова продукція» в економічній літературі пояснюється важливістю досліджуваної дефініції в економічній науці.

Вважаємо, що готова продукція – це об’єкт реалізації, тобто головне джерело отримання прибутку для підприємства, а також частина запасів, що може споживатися на самому підприємстві, тобто бути внутрішнім ресурсом виробництва. А також, готова продукція – це продукція, яка виготовлена за певними стандартами, з використанням необхідної сировини, має повністю завершену форму, яка пройшла всі норми контролю в середині підприємства, відповідає всім стандартам та нормам, тобто повністю завершений продукт, який готовий до передачі на склад або до вибуття на сторону.

Дослідженням сутності процесу реалізації займалися такі вчені, як: Л. Бернстайн, С. І. Ковач, О. В. Лишиленко, М. Ф. Огійчук, П. Л. Сук, І. Б. Садовська та інші. Сучасні економісти мають різні погляди щодо визначення сутності поняття «процесу реалізації». Розглянемо сутність поняття «процес реалізації» в табл. 1.1.

Таким чином, після аналізу табл. 1.1, можемо зробити висновок, що всі науковці зазначають, що головною метою процесу реалізації є отримання позитивного фінансового результату – прибутку. Проте Ковач С. І. та Огійчук М. Ф. визначають, що процес реалізації пов'язаний з відчуженням активів підприємства з метою відтворення використаних засобів. Таким чином, ні один економіст не розглядає процес реалізації як спосіб задоволення потреб якісною та доступною продукцією.

Одним із ключових етапів кругообігу капіталу є етап реалізації продукції, тому що він є завершальним і від того наскільки він буде ефективним залежить ефективність функціонування всього підприємства.

Таблиця 1.1

Визначення сутності поняття «процес реалізації» різними науковцями

Джерело	Сутність поняття «процес реалізації»
Л. Бернстайн	«Процес переходу негрошових прав і ресурсів у грошовий вираз, що найбільш точно використовується в обліку й фінансовій звітності при встановленні обсягу продажу активів за гроші чи вимог на отримання грошей» [38]
Ковач С.І.	«Відчуження благ, що належать підприємству з метою відтворення витрат у вартісній формі з товарної на грошову» [38]
Лишиленко О.В.	«Кінцевий етап кругообігу господарських засобів, який пов'язаний із реалізацією готової продукції, виконаних робіт та наданих послуг підприємством і, як результат, із встановленням фінансового результату його діяльності» [42]
Огійчук М.Ф.	«Відчуження активів, які належать підприємству, шляхом їх реалізації з метою відтворення використаних активів підприємства та отримання прибутку для задоволення різних потреб підприємства та його власників» [53]
Садовська І.Б.	«Реалізація вироблених або перепроданих товарів і послуг для одержання грошової виручки» [74]
Сук П.Л.	«Операцій з продажу готової продукції, виконаних робіт і наданих послуг, під час яких відбувається передача готової продукції споживачам, отримання оплати від них, встановлення результату діяльності» [69]

У будь-якому підприємстві головна мета господарської діяльності випливає з її місії служінню благу суспільства і визначається максимальним задоволенням потреб, перш за все, місцевого населення та національного споживача у доброякісній та доступній за ціною продукцією. Як зазначав Аристотель у своєму класичному визначенні: економіка – це мистецтво управління домогосподарством (засобами виробництва, трудовим колективом) задля блага домогосподарств. І попереджав у своєму вченні, що накопичення грошей господарем не є економікою, а є хрестоматикою, що є неприпустимо у господарській діяльності.

Без реалізації повторення процесу виробництва неможливе. Вона є основною умовою безперервного виробництва, відтворення і є результатом суспільно-корисної праці [38]. Розвиток суспільства в наш час не може відбуватись за відсутності зв'язку між споживанням і виробництвом. Товарний характер виробництва обумовлюється законом вартості. Головним змістом відповідного закону є еквівалентність обміну. Товарні стосунки, обмін продукцією здійснюються через купівлю і продаж. Для цієї мети необхідні чіткий облік потреб і пропозиції, організація ефективної системи збуту. Головним регулятором обсягу виробництва продукції є споживчий попит, який являє собою задоволення потреб окремих громадян, підприємств різних галузей та держави в цілому.

Створений у виробництві продукт, знаходить остаточне підтвердження своєї суспільної необхідності у момент реалізації. Тільки в процесі споживання можуть бути визначені його споживчі властивості, створені у процесі виробництва. Умовою реалізації є відповідність споживчої вартості вимогам, які висуваються до товару.

Процес реалізації є передачею готової продукції, що створена у процесі виробництва, покупцям (споживачам). Відповідна передача відбувається шляхом купівлі-продажу за укладеними угодами. Як результат, від реалізації підприємство отримує від покупців грошову виручку (дохід від продажу). Проте розмір цієї виручки більший ніж розмір, який було витрачено на

виробництво і реалізацію продукції на суму чистого доходу (прибутку), що входять до відпускної (продажної) вартості продукції. Таким чином, прибуток, який створений у процесі виробництва, набуває грошової форми у процесі реалізації. Реалізація забезпечує розширення і відновлення виробництва завершуючи процес виробництва.

Процес реалізації можна розділити на 4 етапи (рис. 1.1).

За економічним змістом сутність категорії «реалізація продукції» характеризується кінцевим результатом роботи підприємства, виконання ним обов'язків перед, перш за все, місцевими та національними споживачами у максимальному задоволенні їхніх потреб. Відповідний процес у бухгалтерському обліку відображається сукупністю операцій, що пов'язані з реалізацією виробленої продукції (робіт, послуг) іншим підприємствам і організаціям.

Рис. 1.1. Етапи процесу реалізації продукції [42]

До головних завдань обліку процесу реалізації готової продукції, робіт і послуг відносять:

– встановлення кількості та вартості відвантаженої продукції (за обліковими цінами);

- визначення дебіторської заборгованості за відвантажену покупцям продукцію, виконані роботи та надані послуги відповідно до договорів (за цінами реалізації);
- дотримання термінів поставок готової продукції, виконання робіт та надання послуг, а також строків оплати зі сторони споживачів;
- облік затрат, що пов'язані із збутом продукції, товарів, робіт і послуг та просування їх на споживчому ринку (витрати на маркетинг);
- визначення фінансового результату від реалізації продукції, виконаних робіт та наданих послуг підприємством як у розрізі номенклатурних груп товарів, так і в цілому [42].

Кінцевою фазою реалізації продукції є отримання суми коштів, котра надходить на розрахунковий рахунок від підприємства-покупця та називається виручкою. Отримана виручка є одним із головних джерел компенсації понесених витрат на виробництво і реалізацію продукції та створення різних фондів на підприємстві. Вона втілює в собі грошові відносини, котрі виникають між контрагентами в процесі купівлі-продажу продукції.

Сума виручки, котру отримує підприємство суттєво впливає не тільки на формування доходів та прибутку самого підприємства, а й на своєчасність податкових платежів, можливість погасити своєчасно кредитні зобов'язання, що може також впливати на кінцеві результати роботи підприємства за рахунок отримання штрафів, пені та т. і.

Отже, основною метою діяльності підприємства є максимальне забезпечення потреб національного суспільства, яке досягається мінімізацією питомої собівартості та ціни доброякісної продукції першої необхідності, де процес реалізації відіграє значну роль, оскільки виступає інструментом досягнення цієї мети. При насиченні національного споживача продукцією, економічний (кількісний) ріст підприємства переходить у ріст якості продукції. А за належної проектної потужності підприємства можливе і задоволення потреб іноземних споживачів. Відповідна соціально-

відповідальна політика господарювання є початком сталого (животворчого, довговічного) розвитку та процвітання суспільства.

1.2. Економіко-правовий аналіз та огляд нормативної бази і спеціальної літератури з теми дослідження

Діяльність будь-якого суб'єкта господарювання залежить від нормативної бази, яка регулює правові та економічні відносини підприємства з державою, з іншими підприємствами та організаціями, з персоналом тощо.

Тому одним із важливих питань є огляд нормативно-правової бази з обліку і аналізу реалізації продукції.

Джерелом правової інформації відносно обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції є законодавство України. Правова інформація міститься у законодавчих актах вищої юридичної сили, до яких належать закони України, що регулюють діяльність суб'єктів підприємництва у галузі фінансових, господарських та трудових відносин.

Нормативна інформація надходить з постанов Кабінету Міністрів України, Національного банку України, наказів Міністерства фінансів України, Державної служби статистики України, інших міністерств та відомств. Нормативна інформація не може вступати в протиріччя з правовою інформацією.

При організації та здійсненні бухгалтерського обліку необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства. Чинне законодавство визначає основні аспекти господарської діяльності підприємств та регламентує порядок створення підприємств, принципи їх діяльності, порядок формування фондів підприємства та використання чистого прибутку. Дотримання чинного законодавства є обов'язком кожного господарюючого суб'єкта.

Основна нормативно-правова база обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції наведена в дод. Б.

Систему нормативного регулювання фінансового обліку реалізації продукції підприємства можна представити п'ятьма рівнями, кожен з яких охоплює ряд документів.

I – Конституція України, Податковий кодекс України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс, Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», інші законодавчі акти. Нормативні документи першого рівня визначають основні засади обліку поточних зобов'язань підприємства. Положення, що вони містять є обов'язковими для виконання всіма підприємствами України, що не належать до державних. Конституція України є найголовнішим нормативно-правовим документом в Україні. В ній зазначаються економічні права та свободи громадян, можливості людини і громадянина у сфері виробництва, розподілу, обміну і використання матеріальних благ. Саме вони повинні гарантувати економічну свободу людини, її розвиток як вільної, забезпеченої у своїх життєвих потребах особистості.

Конституція України регулює забезпечення діяльності будь-якого підприємства, установи та організації, проголошує права та обов'язки органів управління, суб'єктів підприємницької діяльності та громадян. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» є основним документом з регулювання бухгалтерського обліку в Україні, який визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Згідно Закону нормативно-правове регулювання питань методології бухгалтерського обліку здійснюється Міністерством фінансів, яке затверджує національні положення (стандарты) бухгалтерського обліку та інші нормативно-правові акти в межах його повноважень. В Законі також зазначений принцип, якого необхідно дотримуватися підприємствам: принцип відповідності доходів та витрат [12].

Основними законодавчо-нормативними документами є Податковий кодекс України, Господарський кодекс України та Цивільний кодекс України. Податковий кодекс України визначає особливості обліку

податкових зобов'язань, зокрема дає зрозуміти сутність доходів від реалізації; регламентує їх склад та особливості визначення окремих елементів, визначає платників податку, об'єкт оподаткування, оподаткування операцій особливого виду, дохід який оподатковується і який не оподатковується. Так, дохід від реалізації визнається за датою переходу покупцеві права власності на такий товар.

Господарський кодекс України встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності, які ґрунтуються на різноманітності господарських суб'єктів різних форм власності. Господарський кодекс України націлений на забезпечення зростання ділової активності господарських суб'єктів, розвиток підприємництва і на цій основі збільшення ефективності суспільного виробництва. Визнання доходів в Господарському Кодексі України ототожнюється із визначенням прибутку, що унеможливорює використання даного визначення в обліково-контрольній практиці підприємств. Господарський та Податковий Кодекси України, на нашу думку, не конкретизують порядок визнання доходів від реалізації для цілей обліково-контрольної практики на підприємстві.

II – Укази й розпорядження Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України. До інших нормативно-правових документів, які регламентують загальні положення щодо визначення доходу від реалізації продукції належать: Постанова КМУ № 419 «Про порядок представлення фінансової звітності». Вона визначає порядок, загальні вимоги і строки представлення фінансової звітності юридичними особами, незалежно від організаційно-правової форми і форми власності. Положення «Про документальне забезпечення записів в бухгалтерському обліку», яке встановлює порядок відображення та зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської звітності підприємствами.

III – Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» та інші нормативно-правові акти. На

даному рівні визначаються методологічні аспекти формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи відреалізації продукції підприємства та її розкриття у фінансовій звітності. Слід зазначити, що нормативно-правові акти України, які пов'язані з обліком та контролем доходів перебувають під постійною увагою вчених та практиків. В результаті чого в нормативно-правові акти періодично вносяться зміни, доповнення, а іноді виникають нові або принципово поліпшені акти. Так 11.02.2013 наказом №73 було прийнято НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» замість П(С)БО №1, 2, 3, 4, 5. НП(С)БО №1 визначає типову форму №2 «Звіт про фінансові результати» (Звіт про сукупний дохід) – це звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід. Відповідно до П(С)БО доходи і витрати відображаються в обліку і звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження і сплати грошей. Нормативним документом, який визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації саме про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності, загальні правила формування оцінки і визнання в бухгалтерському обліку інформації про доходи та фінансові результати діяльності є П(С)БО 15 «Дохід». За П(С)БО 15 «Дохід». Дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена [60].

За міжнародними стандартами дохід від реалізації продукції регулюється МСБО 18 "Дохід", де визначено як збільшення економічних вигід протягом облікового періоду у вигляді надходження або збільшення корисності активів чи зменшення зобов'язань, що веде до збільшення власного капіталу, крім випадків, пов'язаних із внесками учасників власного капіталу [88].

На основі дослідження національних та міжнародних стандартів, що регулюють бухгалтерський облік операцій з реалізації продукції підприємств

встановлено, що для повної гармонізації цих стандартів потребують уточнення питання деталізації інформації, яка розкривається у фінансових звітах про запаси. Доведено, що особливістю МСБО є те, що вони носять загальний характер і не виключають національних особливостей бухгалтерського обліку країн, що їх використовують, тому розширюють варіативність визнання та оцінки об'єктів бухгалтерського обліку, а також направлені на надання більшої свободи при розкритті інформації про господарську діяльність, що ґрунтується на застосуванні професійного судження.

Отже, можемо зробити висновок, що на сьогоднішній день МСФЗ є ефективним засобом міжнародної інтеграції та частиною сталого економічного розвитку для України. Використання МСФЗ має суттєві переваги перед П(С)БО для більшості підприємств та користувачів їхньої фінансової звітності. А для швидкої та ефективної гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародними стандартами необхідно розробити таку систему правових засад та методологічних підходів, які б давали змогу удосконалювати та модернізувати аспекти ведення бухгалтерського обліку товарних операцій в Україні.

Проаналізувавши нормативно-правову базу щодо обліку, оподаткування та аналізу реалізації товарів можна зробити висновок, що існує велика кількість нормативних актів, які регулюють і використовуються під час обліку. Використання нормативно-правової бази є обов'язковим, що полегшує роботу працівників підприємства з обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції.

Нормативне регулювання питань обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції потребує відповідного вдосконалення, оскільки, на сьогоднішній день, існує велика кількість нормативних документів з даних питань, які часто суперечать один одному. Дана тенденція пов'язана з тим, що державна установа при розробці нормативних актів прагне, перш за все,

вирішити свої відомчі проблеми та разом з тим не здійснює узгодження розробленого нормативного акту з прийнятими раніше.

Для поглибленого вивчення теми дослідження під час виконання даної роботи було проведено огляд спеціальної літератури, яка висвітлює питання обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції (дод. В).

Спеціальної літератури з обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції обмежена кількість, але у періодичній літературі останні декілька років з'явилися статті, автори яких коментують нормативні акти з даної теми, дають рекомендації по застосуванню їх на практиці та висувають свої пропозиції, використовуючи закордонний досвід.

У роботах О.В. Лишиленка процес реалізації – це завершальна стадія кругообігу господарських засобів, яка безпосередньо пов'язана із реалізацією готової продукції, виконаних робіт та наданих послуг підприємством і, як наслідок, із визначенням фінансового результату його діяльності [42, с. 107].

Процес реалізації, на думку М.Ф. Огійчук, завжди передбачає відчуження активів, що належать підприємству, шляхом їх продажу з метою відтворення використаних засобів підприємства та отримання прибутку для задоволення різноманітних потреб підприємства та його власників [54, с. 679].

П.Л. Сук відмічає, що процес реалізації являє собою сукупність операцій з продажу готової продукції, виконаних робіт і наданих послуг, де відбувається передача готової продукції споживачам, одержання оплати від них, виявлення результату діяльності [69, с. 330].

Так, в статті Черніна О.Я. досліджені основні елементи облікової політики операцій з товарами з урахуванням потреб користувачів в інформації [85, с. 63-68]. На думку автора, ефективність управлінських рішень залежить від сформованого інформаційного базису та повноти, об'єктивності і достовірності наданих облікових даних, які залежать від деталізації та рівня опрацювання облікової політики на підприємстві. Існування на законодавчому рівні диференційованих варіантів ведення

бухгалтерського обліку товарів призводить до того, що облікова політика є одним із ключових інструментів регламентування обліково-аналітичного забезпечення системи управління. Разом з тим, у діяльності суб'єктів господарювання відстежуються негативні тенденції в частині формального характеру у процесі розробки облікової політики, неналежне врахування впливу галузевих особливостей на облікове відображення товарів, використання стандартизованих формулювань та приділення не належної уваги питанням розробки Положення про облікову політику підприємства. Врахування запропонованих в статті елементів облікової політики при розробці розпорядчої документації, на думку автора, сприятиме достовірному відображенню операцій з товарами підприємства.

Канак Й. В. та Фірко Н.Б. в своїй статті «Підходи до організації обліку доходів від реалізації товарів на підприємствах гуртової торгівлі» розглянули актуальні питання організації обліку доходів від реалізації товарів на підприємствах гуртової торгівлі та підходи до побудови плану рахунків в умовах розвитку конкуренції і ринкових відносин [31, с. 30-34]. Доходи від реалізації є основним джерелом покриття витрат та формування власних фінансових ресурсів торговельних підприємств. Тому правильна організація обліку доходів від реалізації товарів, на думку авторів, дозволить здійснювати своєчасний та ефективний контроль поточної діяльності підприємства. Правила обліку доходів, визначені у П(С)БО 15 «Дохід», регламентують лише порядок ведення бухгалтерського обліку доходів в цілому за підприємством, а не за окремими видами діяльності, сегментами, центрами відповідальності, видами продукції тощо. Для того, щоб правильно організувати облік і забезпечити систему управління релевантною інформацією про доходи, як фактичні, так і планові, потрібна науково обґрунтована система класифікації доходів.

Важливе місце у системі організації обліку після класифікації доходів, на думку авторів, належить організації обліку та побудові робочого плану рахунків з обліку доходів від реалізації. На їх думку, на вітчизняних

торгівельних підприємствах організацію фінансового та управлінського обліку слід здійснювати із використанням інтегрованого підходу до побудови плану рахунків бухгалтерського обліку, передбачивши глибоку аналітику у відповідності до інформаційних потреб менеджменту підприємства. Система аналітичних рахунків має забезпечувати формування внутрішньої управлінської звітності з обліку доходів від реалізації товарів у розрізі видів діяльності, адміністративних територій, постачальників товару, покупців, менеджерів із збуту, груп товарів та окремих номенклатурних одиниць тощо. На підставі звітів про доходи слід було б формувати аналогічні звіти про прибутки за перерахованими вище сегментами з метою прийняття рішень щодо збиткових сегментів та матеріального стимулювання менеджменту підприємства. Особливої уваги, на думку авторів, слід було б приділити рейтинговому звіту про результати діяльності у розрізі постачальників товару як в абсолютних, так і відносних показниках.

В статті І. Прохорчук «Удосконалення управління обліковим процесом реалізації продукції на підприємствах торгівлі» розкрито особливості обліку реалізації товарів торговельних підприємств. Зокрема, розглянуто практичні проблеми обліку реалізації та шляхи вдосконалення аналітичного обліку товарів. [66, с. 125-128].

Проаналізувавши нормативну базу і спеціальну літературу з теми дослідження, можна зробити висновки про те, що процеси реформування бухгалтерського обліку, як і практика використання нормативно-законодавчої бази управлінського обліку, засвідчили наявність багатьох недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції. Оскільки державна установа при розробці нормативних актів прагне перш за все вирішити свої відомчі проблеми, а деколи і інтереси, і разом з тим не слідкує за узгодженням розробленого нормативного акту з прийнятими раніше.

1.3. Передумови організації та методології обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції на підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»

Об'єктом дослідження в роботі обрано підприємство ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», яке згідно Статуту та Установчого Договору, створене у відповідності із Господарським кодексом України, шляхом об'єднання майна Учасників.

Адреса підприємства: 01013, м. Київ, вул. Помислова, 4.

Основним видом діяльності підприємства відповідно до статуту (дод. Г) є:

- виробництво будівельних металевих конструкцій і виробів;
- виробництво готових металевих виробів, машин і устаткування, кування, пересування, штампування, профілювання;
- виготовлення виробів із бетону, гіпсу та цементу;
- будівельна діяльність, організація будівництвабудівель
- оптова торгівля деревиною та будівельними матеріалами та ін.

Реалізація будівельних матеріалів здійснюється підприємством на умовах поставки на склад покупця та/або самовивозом із складів ТОВ «БЕТОН СЕРВІС». Головна мета, з якою було створено товариство, одержання прибутку для задоволення соціально-економічних потреб акціонерів та трудового колективу, здійснення виробничої та комерційної діяльності з метою задоволення суспільних потреб у реалізації будівельних матеріалів та іншій діяльності шляхом найбільш ефективного використання майна та інших ресурсів. Джерелом формування майна товариства є грошові та майнові внески учасників.

ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» є юридичною особою відповідно до законодавства України з дня її реєстрації. Підприємство має самостійний баланс, розрахунковий та інші рахунки в установах банку, круглу печатку із своїм найменуванням, емблему Товариства, штампи, бланки, товарний знак та знак обслуговування, а також інші реквізити.

Організаційна структура ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» наведено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Організаційна структура ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»

За організацію бухгалтерського обліку, вибору форми і методу ведення бухгалтерського обліку, документообороту, штату бухгалтерії, за забезпечення взаємозв'язку бухгалтерії з іншими підрозділами підприємства і виконання вимог головного бухгалтера всіма підрозділами, в частині здійснення бухгалтерського обліку і аналізу відповідальність несе керівник підприємства. Ведення обліку на підприємстві здійснюється централізованою бухгалтерією. До основних задач бухгалтерії відноситься забезпечення організації бухгалтерського та статистичного обліку, на базі якого організує і проводить роботу по зміцненню фінансового стану та рентабельності підприємства. Бухгалтерія здійснює контроль за раціональним та економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, здійснює контроль за збереженням колективної власності, своєчасне відшкодування матеріальних збитків, проводить профілактичну роботу, спрямовану на попередження незаконного використання грошових та матеріальних цінностей, порушень фінансового та господарського законодавства.

Головний бухгалтер – здійснює організацію бухгалтерського обліку, господарсько-фінансової звітності підприємства та контроль за економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Забезпечує

раціональну організацію обліку та звітності на підприємстві і в його підрозділах. Забезпечує своєчасне складання бухгалтерської звітності на основі первинних документів та бухгалтерських записів та представлення їх за прийнятим порядком у відповідні органи. Надає методичну допомогу працівникам підрозділів підприємства з питань бухгалтерського обліку, контролю, звітності та економічного аналізу.

Згідно ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» [23] підприємство самостійно визначає облікову політику підприємства, яка оформлена наказом керівника (дод. Д), який має наступні положення:

- здійснювати ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності у відповідності із затвердженими міністерством і зареєстрованими в Міністерстві юстиції України Положеннями (стандартами бухгалтерського обліку);

- здійснювати ведення бухгалтерського обліку у відповідності з планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 09.12.2011 року № 1591, Методичними рекомендаціями по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку, затвердженими наказом Міністерства фінансів України від 29.12.2000 року № 356 [46, 56];

- забезпечити дотримання єдиних методологічних засад бухгалтерського обліку, складання й подання у встановлені строки фінансової звітності на основі Положень бухгалтерського обліку;

- облікову політику застосовувати у такий спосіб, щоб фінансові звіти повністю відповідали усім вимогам Закону та П(С)БО. Застосовувати підходи та методи обліку для ведення бухгалтерського обліку та подання інформації у фінансових звітах, які передбачені П(С)БО.

Згідно НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», ведення бухгалтерського обліку та складання фінансових звітів проводити за

принципом нарахування та відповідності доходів і витрат, за якими для визначення фінансового результату звітного періоду слід зіставити доходи звітного періоду з витратами, які були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи й витрати відображаються в обліку й звітності у момент їх виникнення, незалежно від часу надходження й сплати грошей [18]. В Наказі зазначається форма бухгалтерського обліку, яку обирає підприємство, розробляються системи і форми внутрішньогосподарського (управлінського) обліку, звітності і контролю господарських операцій, визнаються працівники, які мають право на підпис документів, затверджуються правила документообороту та технології обробки облікової інформації, розробляється робочий план рахунків та ін.

Згідно затвердженої облікової політики базове підприємство використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в зведених відомостях, розроблених на комп'ютері. Разом із зведеними відомостями реєстром синтетичного обліку є Головна книга, в яку на кінець місяця переносяться сальдо по всіх рахунках і на основі якої заповнюється фінансова звітність даного підприємства.

Аналітична робота, яка проводиться на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» спрямована на підвищення ефективності їх діяльності, оптимізацію рівня фінансової самодостатності, зростання конкурентоспроможності.

Проведемо аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017 рр. Основним джерелом даних для аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства є форма 2 Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід), які наведено в дод. Е, З, К, М, Н.

Динаміка показників фінансово-господарської діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017рр. показує, що протягом аналізованого періоду показники діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зазнали змін. Показники діяльності підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зазнали змін. Чиста виручка

від реалізації товарів зросла в 2017 році порівняно з 2016 роком на 102187 тис. грн. (43%), собівартість від реалізації продукції за цей же період також зросла на 96658 тис. грн. (46%). Валовий прибуток від реалізації збільшився на 5521 тис. грн. (19%). Інші операційні доходи підприємства в 2017 році також зросли проти 2016 року на 7668 тис. грн. (65%).

У 2017 році зросли адміністративних витрат на 20% та витрат на збут на 46%. Чистий фінансовий результат ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» в 2017 році зріс на 47% порівняно з 2016 роком, підприємство одержало прибуток в сумі 881 тис. грн.

Таким чином, як показує проведений аналіз показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017рр. зазнали позитивних змін. При збільшенні чистого доходу (виручки) від реалізації продукції з 115138 тис.грн. в 2014 році до 340633 тис.грн. в 2017 році, показник «чистий прибуток» теж зріс. Отже, керівництву підприємства потрібно надалі краще проводити внутрішню політику, завданнями якої є пошук резервів економії витрат, впроваджувати заходи для підвищення доходів, підвищувати оборотність активів, вводити додаткові пільги та послуги для покупців.

Висновки до розділу 1

Результати проведеного дослідження теоретико-методологічних основ обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції дали підставу зробити наступні висновки:

Основною метою діяльності підприємства є максимальне забезпечення потреб національного суспільства, яке досягається мінімізацією питомої собівартості та ціни доброякісної продукції першої необхідності, де процес реалізації відіграє значну роль, оскільки виступає інструментом досягнення цієї мети. При насиченні національного споживача продукцією, економічний (кількісний) ріст підприємства переходить у ріст якості продукції. А за належної проектної потужності підприємства можливе і задоволення потреб

іноземних споживачів. Відповідна соціально-відповідальна політика господарювання є початком сталого (животворчого, довговічного) розвитку та процвітання суспільства.

Основою нормативно-правового регулювання обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції є встановлення єдиних для всіх підприємств правил його ведення, які гарантують і захищають інтереси користувачів фінансової звітності і визначення перспектив та основних напрямків удосконалення його з урахуванням загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів. Проаналізувавши нормативну базу і спеціальну літературу з теми дослідження, можна зробити висновки про те, що процеси реформування бухгалтерського обліку, як і практика використання нормативно-законодавчої бази управлінського обліку, засвідчили наявність багатьох недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції. Пояснити це можна тим, що дуже часто кожна державна установа при розробці нормативних актів прагне перш за все вирішити свої відомчі проблеми, а деколи і інтереси, і разом з тим не слідкує за узгодженням розробленого нормативного акту з прийнятими раніше. Отже, виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і методологічних розробок, спрямованих на удосконалення обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції.

Об'єктом дослідження в роботі обрано ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», основним видом діяльності підприємства є виробництво та торгівля будівельними матеріалами. Згідно затвердженої облікової політики базове підприємство використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в зведених відомостях, розроблених на комп'ютері. Бухгалтерія здійснює контроль за раціональним та економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Аналітична робота, яка проводиться на підприємстві спрямована на підвищення ефективності їх діяльності,

оптимізацію рівня фінансової самодостатності, зростання конкурентоспроможності. Як показує проведений аналіз показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017рр. зазнали позитивних змін.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ТА УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Фінансовий облік реалізації продукції на виробничому підприємстві

Підприємство ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», виконуючи функції з'єднувальної ланки між виробництвом та торгівлею, покликане забезпечити найбільш раціональний обіг продукції від виробника до споживача.

Підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій з обліку реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій.

Від якості документування, його достовірності, повноти та оперативності залежить наступний процес обліку продукції. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо - безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування обробки даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Схематично процес обробки первинних документів на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зображено на рис. 2.1.

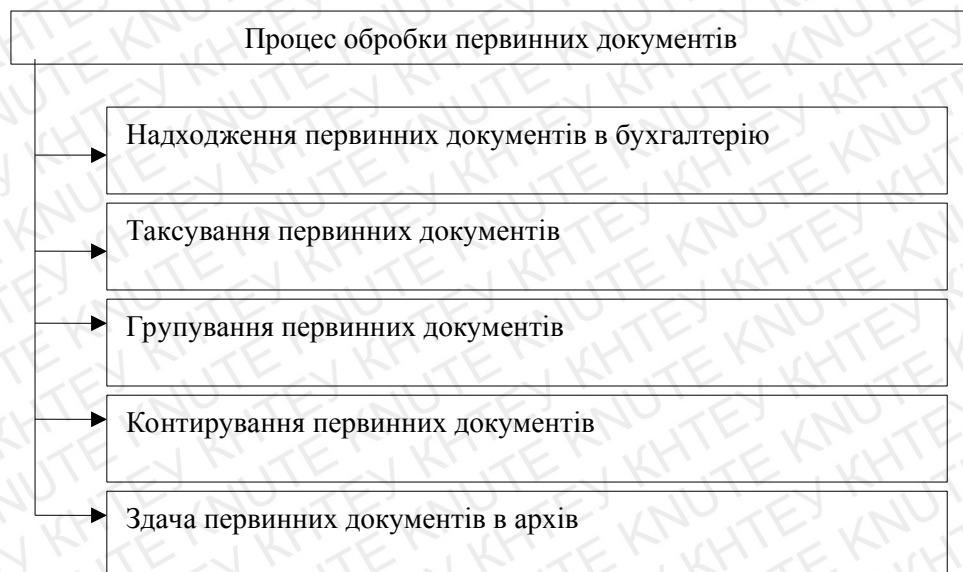

Рис. 2.1 Схема процесу обробки первинних документів в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»

Первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій є підставою для відображення обліку цих операцій. Вони складаються або на паперових, або машинних (електронних) носіях. Відповідно до цього існують вимоги до змісту і оформлення документів. Щоб бути доказовим і мати юридичну силу, документ має містити обов'язкові реквізити.

Документальному оформленню на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» передуює укладання договорів. Договір поставки (купівлі-продажу) є основним правовим документом, який визначає права й обов'язки постачальників та покупців. Серед основних його реквізитів є найменування сторін, найменування та кількість товарів, сума, строки постачання, умови прийому, порядок розрахунку, відповідальність сторін за порушення договірних обов'язків тощо.

Документальне оформлення відпуску продукції залежить від способу перевезення вантажів - автомобільним транспортом, залізничним транспортом або іншим способом. Основними документами, що засвідчують перевезення вантажу автомобільним транспортом являються: подорожній лист типової форми № 1 (міжнародні перевезення) і типової форми № 2 (перевезення в межах України); талон замовника типової форми № І-ТЗ; товарно-транспортні накладні типової форми № 1-ТН (в межах України), а під час міжнародних перевезень використовується типова форма СМЯ. Подорожній лист виписується юридичною особою, яка здійснює перевезення вантажу та видається водію перед виїздом автомобіля.

При прийманні сировини на склад ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» матеріально-відповідальною особою виписується прибуткова накладна. В накладній вказується дата та номер документу, найменування відправника та покупця. Крім того, в прибутковій накладній вказується найменування та короткий опис товару, його кількість, ціна, вартість тощо. Прибуткова накладна підписується матеріально-відповідальною особою, яка отримала

товар, та затверджується печаткою ТОВ «БЕТОН СЕРВІС». Прибуткова накладна складається в одному екземплярі та залишається на підприємстві.

В бухгалтерському обліку ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» порядок приймання сировини за кількістю та якістю тісно пов'язаний із моментом настання матеріальної відповідальності. Матеріальна відповідальність настає з моменту приймання сировини за кількістю матеріально-відповідальною особою.

Облік продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» ведеться на рахунку 26 «Готова продукція» та на субрахунках 631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками», 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», 701 «Дохід від реалізації готової продукції», 641 «Розрахунки за податками», 901 «Собівартість реалізованої готової продукції» і 704 «Вирахування з доходу».

В бухгалтерському обліку ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» для узагальнення інформації про доходи (виручку) від реалізації продукції призначений субрахунок 701 «Дохід від реалізації готової продукції». За кредитом субрахунку відображається збільшення (отримання) доходів разом з сумою непрямих податків, зборів (обов'язкових платежів), що включені до ціни, за дебетом - належна сума непрямих податків і списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». Аналітичний облік доходів від реалізації здійснюється за видами товарів.

Для обліку розрахунків з вітчизняними покупцями за відвантажені їм раніше продукцію в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» призначений субрахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями». За дебетом якого відображається нарахування дебіторської заборгованості покупця, за кредитом її погашення або списання. Дебетове сальдо по даному субрахунку свідчить про залишок заборгованості покупців на звітну дату. Аналітичний облік дебіторської заборгованості ведеться за кожним покупцем в розрізі пред'явлених до сплати рахунків.

При реалізації продукції згідно податкового законодавства на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» виникає податкове зобов'язання перед

бюджетом з податку на додану вартість. Для обліку розрахунків з бюджетом з податку на додану вартість призначений субрахунок 641 «Розрахунки за податками». Виникнення податкового зобов'язання з ПДВ відображається одночасно з відображенням доходу від реалізації продукції за кредитом даного субрахунку. У випадку реалізації продукції на умовах попередньої оплати для обліку податкового зобов'язання перед бюджетом з податку на додану вартість призначений субрахунок 643 «Податкові зобов'язання», який закривається після фактичної реалізації продукції покупцю. Вартість реалізованої продукції списується на витрати діяльності підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», зокрема, за дебетом субрахунку 901 «Собівартість реалізованої готової продукції».

Якщо згідно договірних умов отримання продукції на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» здійснюється на умовах отримання покупцем авансу (попередньої оплати), то для обліку поточної кредиторської заборгованості використовується пасивний рахунок 681 «Розрахунки за авансами одержаними». За кредитом якого відображається збільшення кредиторської заборгованості за авансами, отриманими від інших підприємств, за дебетом - її погашення або списання. Аналітичний облік розрахунків за отриманими авансами ведеться за кожним покупцем, за яким отримано аванс.

З метою прискорення обігу оборотних засобів, залучення покупців і, як наслідок, активізації продажу продукції ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» може прийняти рішення про застосування системи знижок. Для підприємства найбільш характерними є знижки в залежності від характеру оплати, кількості одиниць або вартості покупки пару та по відношенню до постійних покупців. Порядок відображення торгових знижок в обліку і звітності залежить від моменту їх надання: після дати реалізації продукції; в момент її реалізації або до настання дати реалізації.

Якщо знижка надається після дати продажу, то в бухгалтерському обліку ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» дохід від реалізації відображається без врахування знижки. Тільки після того як покупець перераховує кошти за

продукцію стане достовірно сума знижки і тоді здійснюється запис по субрахунку 704 «Вирахування з доходу», на якому відображена сума такої знижки (з ПДВ) та записується в дебеті вказаного субрахунку.

Знижки, які надаються в момент продажу, на окремому субрахунку не відображаються. В момент продажу підприємству вже відомо суму знижки, отже достовірно відома ціна продажу - сума доходу. ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» відображає реалізацію продукції з урахуванням наданої знижки, а покупець оприбутковує товар за вартістю з урахування наданої знижки.

Робочий план рахунків з обліку товарних операцій в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» наведено в табл.2.1.

Таблиця 2.1

**Робочий план рахунків для обліку з реалізації продукції
на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»**

№ п/п	Синтетичний рахунок за планом рахунків		Назва субрахунку за порядком		Об'єкт аналітичного обліку
	Шифр	Назва	1-го	2-го	
1	2	3	4	5	6
1	26	Готова продукція	261	261.1	Продукція із бетону, гіпсу та цементу
				261.2	Продукція будівельних металевих конструкцій і виробів
2	30	Каса	301		Готівкові кошти
3	31	Поточні рахунки в банках	311		Безготівкові кошти
4	36	Розрахунки з покупцями та замовниками	361		Покупці та замовники
5	68	Розрахунки за іншими операціями	681		Покупці та замовники
6	70	Доходи від реалізації	701		Дохід
7	90	Собівартість реалізації	901		Витрати
8	92	Адміністративні витрати			Витрати
9	93	Витрати на збут			Витрати
10	94	Інші витрати			Витрати

Облік руху і наявності продукції, що знаходяться на оптових базах, ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» ведеться на рахунку 26 «Готова продукція». В розрізі найменувань (однорідних груп) будується аналітичний облік запасів.

Рахунки аналітичного обліку відкриваються підприємством самостійно з урахуванням управлінських потреб та витрат на ведення обліку в межах найменувань і партій, структурних підрозділів, матеріально-відповідальних осіб. Рахунки аналітичного обліку відкриваються за окремими видами тари та найменуваннями.

Реалізацію продукції підприємство ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» здійснює безпосередньо зі складів. При реалізації продукції зі складів їх відпуск здійснюють на основі рахунків-фактур, товарно-транспортних накладних та інших супровідних документів, у яких вказують кількість товарів, їх відпускну ціну та вартість за кожним найменуванням.

Аналітичний облік реалізації та розрахунків з покупцями на підприємстві ведуть окремо за кожним платіжним документом у відомості обліку реалізації.

Кореспонденція рахунків з обліку реалізації продукції на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» наведена в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

**Кореспонденція рахунків з обліку реалізації продукції
на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»**

№ пор	Первинний документ	Зміст операції	Типова кореспонденція рахунків		Кореспонденція рахунків, яку застосовує підприємство		Сума, грн.
			Дебет	Кредит	Дебет	Кредит	
1	2	3	4	5	6	7	8
Реалізація продукції на умовах передоплати							
1	Банківська виписка	Одержано передоплату за товари від покупців	311	681	311	681	235000
2	Податкова накладна	Відображено податкові зобов'язання щодо ПДВ	643	641	643	641	40000
3	Рахунок, видаткова накладна	Відображено відвантаження товарів покупцю	361	701	361	701	235000
4	Податкова накладна	Відображено податкові зобов'язання щодо ПДВ	701	643	701	643	40000

Продовження табл.2.2

5	Бухгалтерська довідка	Суму доходу списано на фінансовий результат	701	791	701	791	150000
6	Бухгалтерська довідка	Списано собівартість реалізованих товарів	901	281	901	281	165000
7	Бухгалтерська довідка	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованих товарів	791	901	791	901	165000
8	Бухгалтерська довідка	Списано на фінансовий результат витрати на збут	791	93	791	93	4900
9	Бухгалтерська довідка	Проведено залік заборгованостей	681	361	681	361	235000
Реалізація продукції на умовах післяоплати							
1	Рахунок, видаткова накладна	Відображено відвантаження товарів покупцю	361	701	361	701	365850
2	Податкова накладна	Відображено податкові зобов'язання щодо ПДВ	701	641	701	641	60950
3	Бухгалтерська довідка	Суму доходу списано на фінансовий результат	701	791	701	791	304875
4	Бухгалтерська довідка	Списано собівартість реалізованих товарів	901	281	901	281	147050
5	Бухгалтерська довідка	Списано на фінансовий результат собівартість реалізованих товарів	791	901	791	901	147050
6	Бухгалтерська довідка	Списано на фінансовий результат витрати на збут	791	93	791	93	30000
7	Банківська виписка	Отримано оплату за одержаний товар	311	361	311	361	545850

Підприємство самостійно приймає рішення щодо ведення аналітичного обліку та відкриття рахунків третього і нижчих порядків, з метою деталізації інформації пропонуємо ввести рахунки третього порядку до рахунків 26 «Готова продукція», 701 «Дохід від реалізації готової продукції» (табл.2.3).

Таблиця 2.3

**Рахунки третього порядку до рахунків 26 «Готова продукція»,
701 «Дохід від реалізації готової продукції» на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»**

Субрахунок 1	Рахунки третього порядку 2
261 «Готова продукція на складі»	2611 «Продукція із бетону, гіпсу та цементу»
	2612 «Продукція будівельних металевих конструкцій і виробів»
701 «Дохід від реалізації готової продукції»	7011 «Дохід від реалізації продукції із бетону, гіпсу та цементу»
	7012 «Дохід від реалізації продукції будівельних металевих конструкцій і виробів»
	7013 «Дохід від реалізації продукції зі знижками»

Отже, за допомогою цих рахунків з'являється можливість обліковувати продукцію більш детально та виділити з усього доходу підприємства дохід від реалізації продукції за методами активізації продажу продукції, що дає змогу проводити поглиблений аналіз продажів, вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента. Це сприятиме прийняттю ефективніших управлінських рішень у процесі формування чистого доходу підприємства.

Таким чином, на основі первинних документів в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» складаються регістри з бухгалтерського обліку. Наприкінці звітного періоду кредитові обороти Журналів переносять у оборотно-сальдову відомість розроблену на комп'ютері, дані якої використовують при складанні фінансової звітності підприємства. Для ефективного управління процесом реалізації продукції нами запропоновані аналітичні рахунки до рахунків 26 «Готова продукція» та 701 «Дохід від реалізації готової продукції».

2.2. Облік реалізації продукції в системі прийняття управлінських рішень

Розробка і здійснення управлінських рішень в підприємницькій діяльності базується на плановій, нормативній, технологічній, обліковій і аналітичній інформації. Такі функції в інформаційній системі ТОВ «БЕТОН

СЕРВІС» виконує управлінський облік. Цей облік є комерційною таємницею і складається для конкретного підприємства виходячи з характеру організаційних рішень. Основними користувачами інформації управлінського обліку є керівники, засновники, менеджери.

Управлінський облік суттєво відрізняється від традиційного бухгалтерського обліку, орієнтованого на складання фінансової (бухгалтерської) звітності. Розглянемо суттєві відмінності між управлінським обліком і фінансовим (рис.2.2).

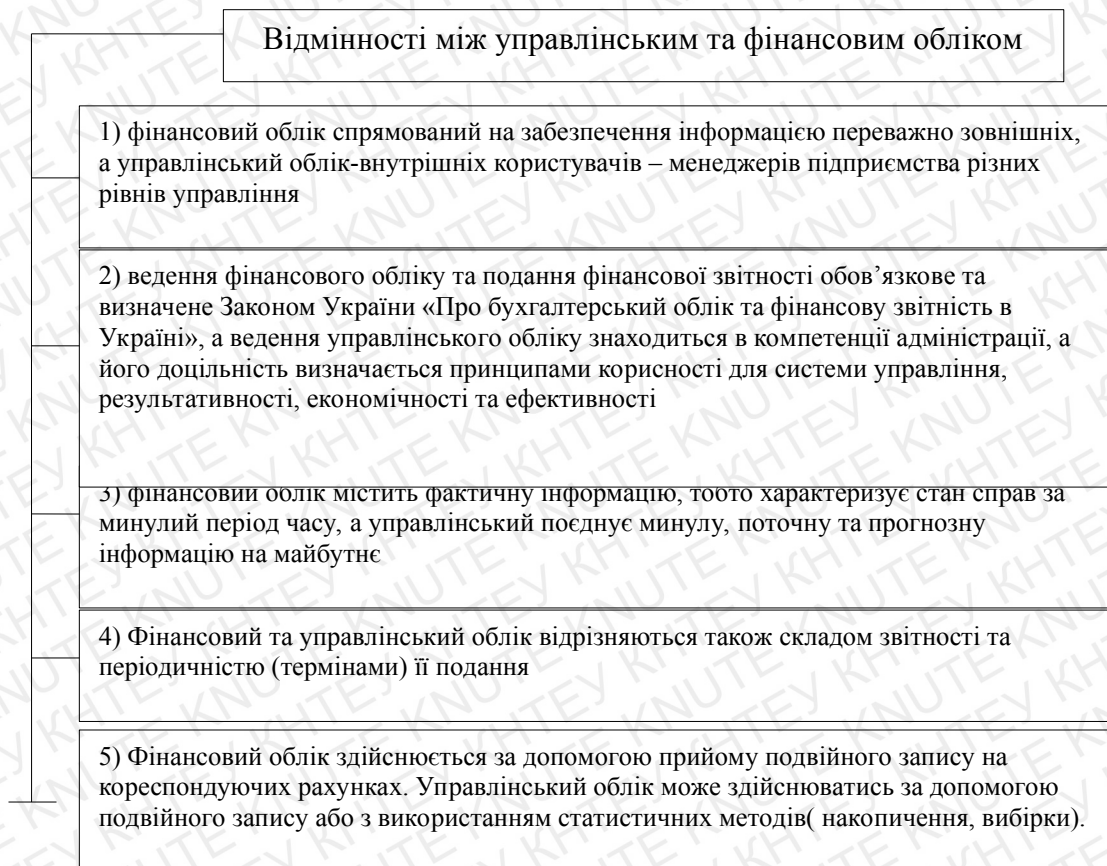

Рис. 2.2 Суттєві відмінності між управлінським і фінансовим обліком [49]

Поділ бухгалтерського обліку на фінансовий та управлінський відбувався поступово. Сучасний управлінський облік, використовуючи зовнішню та внутрішню інформацію, забезпечує потреби не тільки технологічного процесу, а й маркетингу, управління дослідженнями та інших функцій бізнесу.

Він здійснює аналіз діяльності з урахуванням як поточних, так і довгострокових цілей, розробляє методи здобування інформації про вирішальні чинники успіху: якість, інновації, час тощо.

Організація бухгалтерського управлінського обліку на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» складається з трьох етапів: методологічного; технічного; організаційного (рис.2.4).

Рис. 2.4 Етапи управлінського обліку реалізації продукції на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»

Організація управлінського обліку в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» передусім залежить від організаційної структури. Метою управлінського обліку реалізації продукції є ефективність постачальницької та збутової діяльності підприємства.

На досліджуваному підприємстві присутні окремі елементи управлінського обліку, хоча повністю його система ще не склалась. Наглядно елементи системи управлінського обліку в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» представлені в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Елементи системи управлінського обліку реалізації продукції

Складовий елемент	Періодичність проведення	Відповідальний за обробку і надання інформації	Користувачі інформації
1	2	3	4
Аналіз дотримання договірних відносин, оцінка ефективності умов окремих договорів	Щомісячно	Бухгалтер з обліку розрахункових операцій	Гол. бухгалтер, директор
Аналіз відповідності обсягів надходження продукції	Щомісячно		Гол. бухгалтер, директор
Контроль за станом розрахунків з покупцями і постачальниками та їх обсягом	Щомісячно	Бухгалтер з обліку розрахункових операцій	Гол. бухгалтер, директор
Аналіз ефективності використання окремих видів транспорту і оцінка ефективності варіантів договорів з різними постачальниками	Щоквартально	Бухгалтер з обліку розрахункових операцій	Директор

Зокрема, щоб оперативно управляти процесом реалізації продукції на рівні підприємства, необхідні дані про надходження продукції за договорами, укладеними з постачальниками, стан товарів за місцем їх розташування (в дорозі, на складі, в торгових приміщеннях), про потребу в продукції за конкретними асортиментними групами і детальними споживчими ознаками, про обсяги реалізації гуртом і вроздріб, про всі можливі канали збуту тощо. Тому, окрім відкритої для зовнішніх користувачів, існує ще й внутрішня звітність, яка насамперед призначена для задоволення потреб всіх рівнів управлінського персоналу в детальній та оперативній інформації про відповідні аспекти діяльності підприємства для прийняття ними обґрунтованих та своєчасних рішень. Формуючи пакет внутрішньої звітності щодо руху продукції, слід враховувати, що звітність повинна містити фактичні, планові, прогнозні дані та розрахункові показники для забезпечення можливості здійснення планування, аналізу за отриманими доходами та понесеними витратами.

У контексті викладеного вище та з огляду на різноманітність інформаційних потреб користувачів внутрішньої звітності щодо реалізації

продукції у частині їх надходження, розміщення та вибуття нами запропоновано ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» форми внутрішньої звітності щодо реалізації продукції. Запропоновані форми внутрішньої звітності в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Запропоновані форми внутрішньої звітності щодо руху продукції (ВТЗ)

№	Форма документа	Документ	Коротка характеристика
2	ВТЗ-2	Звіт про реалізовану продукцію за каналами збуту (додаток П)	Узагальнює обсяги реалізації товарів в розрізі каналів збуту, що дає змогу виявити найбільш прибуткову форму реалізації
3	ВТЗ-3	Звіт про реалізацію продукції за асортиментом	Містить інформацію про структуру продажу товарів в розрізі груп товарного асортименту
4	ВТЗ-4	Звіт про фактичні втрати продукції	Показує причини та структуру втрат товарів та динаміку їх змін
5	ВТЗ-5	Звіт про отримані та надані знижки	Узагальнює інформацію про отримані та надані знижки

Звіт про реалізацію продукції за каналами збуту (ВТЗ-2) є розширенням Звіту за формою ВТЗ-1, який містить інформацію про обсяг реалізації продукції, показники структури реалізованих товарів, що підвищує аналітичні розрізи інформації та сприяє наданню повною інформації про стан реалізованої продукції. Крім того зазначимо, що показники даного звіту повинні збігатися за показниками звіту ВТЗ-1, що сприятиме здійсненню документальної перевірки звітності.

Наявність широкої номенклатури продукції призводить до необхідності оперування інформацією про продукцію, реалізація якої приносить найбільшу виручку. Узагальнення інформації у Звіті про реалізацію за товарним асортиментом (ВТЗ-3) дозволить вчасно та оперативно отримувати інформацію про реалізацію продукції в частині асортименту.

Неправильні умови та довгий період зберігання та інші причини можуть призвести до значних втрат. З метою контролю за величиною втрат та моніторингу причин їх виникнення запропоновано скласти Звіт про фактичні втрати товарів (ВТЗ-4), що міститиме інформацію про суми втрат в

розрізі причин їх виникнення, дозволить порівнювати інформацію про втрати товарів із попередніми звітними періодами, що сприятиме своєчасному реагуванню управлінського персоналу на виявлені тенденції.

Звіт про отримані та надані знижки (ВТЗ-5) формується на основі показників розробленої форми Відомості про надані знижки та показує тенденцію щодо отриманих та наданих знижок, що надасть можливість правильно скоординувати подальшу діяльність підприємства.

Запропоновані форми внутрішньої звітності можуть модифікуватися залежно від того, які види доходів і витрат мали місце в діяльності підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», а також запитів користувачів.

Одними із найважливіших і найпоширеніших методів управлінського обліку, без яких неможливе якісне планування товарних запасів, є методи управління товарними запасами залежно від обсягу придбання та реалізації продукції (ABC) та аналіз непередбачуваності або безперервності чи дискретної сталості реалізації продукції (XYZ) [81, с. 247].

В основі цих методів лежать сучасні підходи до класифікації номенклатури запасів. За допомогою ABC аналізу визначають ступінь розподілу конкретної характеристики між окремими елементами якої-небудь множини. В основі методу лежить правило Парето, відповідно до якого безліч керованих об'єктів поділяється на дві неоднакові частини (80/20).

Паралельно застосовується XYZ-аналіз. Аналіз XYZ – класифікація ресурсів фірми на групи X, Y і Z залежно від характеру їх споживання і точності прогнозування змін у їх потребі.

Результатом спільного проведення аналізів ABC і XYZ є матриця, яка складається з дев'яти різних класів. Комбінація ABC- і XYZ- аналізу для прийняття управлінських рішень наведена в табл. 2.6.

Комбінація ABC- і XYZ- аналізу для прийняття управлінських рішень

Групи товарів	A	B	C
X	AX-висока споживча вартість	BX-середня споживча вартість	CX-низька споживча вартість
	Високий ступінь надійності прогнозування	Високий ступінь надійності прогнозування	Високий ступінь надійності прогнозування
Y	AУ-висока споживча вартість	BУ-середня споживча вартість	CУ-низька споживча вартість
	Середній ступінь надійності прогнозування	Середній ступінь надійності прогнозування	Середній ступінь надійності прогнозування
Z	AZ-висока споживча вартість	BZ-середня споживча вартість	CZ-низька споживча вартість
	Низька ступінь надійності прогнозування	Низька ступінь надійності прогнозування	Низька ступінь надійності прогнозування

Отже зазначимо, що найбільш важливими при закупівлі товарних запасів є складові таблиці з параметрами AX, AY, AZ, BX, BY і CX, оскільки річну потребу в цих запасах або потребу в запасах на інший період можна із статистичною достовірністю передбачити.

Невід'ємною складовою частиною ефективно організованого управлінського обліку є бюджетування на основі центрів відповідальності. Принципи бюджетного менеджменту визначаються особливостями діяльності підприємства, однак передбачають загальні правила: формувати бюджети необхідно на засадах співучасті менеджерів відповідальних центрів, розмежування бюджетного процесу в часі та формування органу, який буде керувати бюджетним процесом та контролювати його своєчасне виконання.

Вивчення організаційної структури підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» дозволило запропонувати таку структуру центрів відповідальності залежно від функціональної спрямованості основних структурних підрозділів підприємства оптової торгівлі (рис. 2.5).

Конкретизація відповідальності за понесені витрати та отримані доходи підприємством є ефективним засобом контролю, який, в свою чергу, є важливим та необхідним елементом чіткого і своєчасного прийняття управлінських рішень. На підприємствах, які використовують різні канали

збуту продукції вище керівництво набуває статусу центру прибутку та центру інвестицій.

Основними центрами доходів підприємств є: відділ збуту, відділ маркетингу та товарно-оптові склади. Відділ збуту є центром доходу, оскільки його керівництво відповідає за обсяги реалізації продукції та доходи отримані від їх збуту. Відділ маркетингу підприємства оптової торгівлі також слід виокремити в окремий центр доходу, оскільки основним його призначенням є залучення нових клієнтів і збільшення обсягу реалізації продукції. Відділ маркетингу має формувати товар та його цінності й продавати кінцевий результат, а отже і приносити дохід. Товарно-оптові склади є підрозділами підприємства, які займаються реалізацією продукції, тобто функціонально призначені для одержання доходу у вигляді виручки.

Встановлення складових центрів відповідальності дозволяє більш ефективно впровадити наскрізну систему фінансового планування на підприємстві. Виокремлення операційного бюджету доходів та витрат залежно від каналів збуту товарів дозволяє проаналізувати економічну ефективність каналів розподілу, розробити оптимальну стратегію їх розвитку, виявити обмеження щодо прибутку та рентабельності в розрізі каналів збуту продукції, встановити фінансовий результат функціонування центру відповідальності в частині реалізації продукції з використанням різних каналів розподілу.

2.3. Організація обліку реалізації продукції в за умов застосування сучасних інформаційних систем

Ефективне застосування зростаючого обсягу економічної інформації при найменших витратах на її одержання можливо тільки на базі впровадження високопродуктивної обчислювальної техніки. Тому, поперше, в умовах аналізованого підприємства пропонуємо автоматизувати облік у цілому. При цьому важливо автоматизувати облік таким чином, щоб

всі операції по виписці, обробці і передачі первинних документів здійснювалися автоматично. Правильний вибір програмного продукту і фірми розроблювача - перший і визначальний етап автоматизації бухгалтерського обліку. Для цього користувач повинний добре орієнтуватися в класифікації бухгалтерських програм. По функціональних можливостях і областях застосування їх можна умовно розділити на кілька типів:

- міні-бухгалтерія;
- інтегрована бухгалтерія;
- комплексний облік;
- мережна система бухгалтерського обліку [18].

У кожній з вище запропонованих програм мають місце відображення всі господарські операції чинені на підприємстві, тому що програми розбиті на окремі задачі (підсистеми), що дозволяє впроваджувати її поступово. У програмах передбачений розрахунок реалізації продукції в залежності від прийнятої облікової політики. Це особливо важливо при веденні обліку реалізації в міру оплати, тому що ручний розрахунок при такому способі обліку найбільш трудомісткий для бухгалтера. Останнім часом через неплатежі до бухгалтерських програм стали висувати вимоги проведення взаємозаліків між підприємствами.

Крім того, важливе місце в автоматизації бухгалтерського обліку займають автоматизовані робочі місця (АРМ). АРМ являє собою функціонально незалежну, спеціалізовану діалогову систему, що включає сукупність видів забезпечення - технічного (електронно-бухгалтерські машини чи персональні ЕОМ), програмного, інформаційного, інструктивно-методологічного й організаційно-технологічного.

АРМ найчастіше організується на базі ПЕОМ, що може використовуватися або автономно, або у взаємозв'язку з іншими ЕОМ. У першому випадку організується АРМ із замкнутим циклом обробки даних, у другому - інформаційний обмін забезпечується між окремими АРМ на рівні

документа, машинного носія чи автоматичний інформаційний обмін на рівні створення локальної обчислювальної мережі.

Для ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» найбільш оптимальним варіантом автоматизації бухгалтерського обліку є повна автоматизація всіх ділянок обліку. Найбільш популярною програмою останнім часом є програма «1С:Бухгалтерія». Дана програма найбільше підходить для ведення бухгалтерського обліку ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», тому що вона здатна врахувати всі особливості діяльності як торгової, так і виробничої фірми, з елементами надання послуг. Використання режиму «Конфігурація» дозволяє настроїти програму під особливості діяльності.

1С:Бухгалтерія є системою програм для автоматизації різних областей економічної діяльності. У конкретний програмний продукт, що входить у систему програм 1С:Бухгалтерія, включаються ті функції і можливості, що відповідають призначенню цього продукту [18].

Компонента «Бухгалтерський облік» призначена для ведення обліку на основі бухгалтерських операцій. Вона забезпечує ведення планів рахунків, уведення проводок, одержання бухгалтерських підсумків. Компонента використовується для автоматизації бухгалтерського обліку відповідно до будь-якого законодавства і методології обліку.

У комплект постачання програмних продуктів системи програм 1С:Бухгалтерія включаються типові конфігурації. Вони являють собою універсальні прикладні рішення для автоматизації конкретної області економіки.

Конфігурації, що використовують можливості одного функціонального компонента, призначені для автоматизації окремих сфер діяльності підприємств, наприклад, бухгалтерського обліку, торгового обліку чи розрахунку заробітної плати. Конфігурації, що використовують можливості декількох компонентів, забезпечують комплексну автоматизацію різних напрямків обліку в єдиній інформаційній базі[18].

Особливістю системи програм 1С:Бухгалтерія є можливість зміни конфігурації самим користувачем чи організаціями, що спеціалізуються на впровадженні і підтримці програмних продуктів фірми "1С". Ця можливість дозволяє забезпечити максимальну відповідність автоматизованої системи особливостям обліку в конкретній організації. Саме ця особливість дозволяє використовувати дану програму в нашій фірмі.

Крім вищесказаного щомісяця фірма 1С випускає компакт-диск інформаційно-технологічного супроводу, що містить [18]:

- Технологічну інформацію і матеріали для користувачів
- Актуальні типові форми бухгалтерської звітності, виписки щокварталу фірмою "1С" відповідно до інструкцій Мінфіну.
- Відповіді лінії консультацій на типові питання користувачів.
- Нові релізи компонентів системи "1С:Бухгалтерія".
- Щомісяця обновлювані списки сертифікованих партнерів, до яких фірма "1С" рекомендує звертатися.
- Методики, консультації, посібники, практичні рекомендації

Навчальні і методичні матеріали по експлуатації, настроюванню і конфігуруванню системи, підготовлені співробітниками фірми "1С".

Щоквартальні практичні рекомендації з ведення обліку і складанню звітності відомих аудиторів.

1С:Бухгалтерія дозволяє автоматизувати підготовку і подальше зберігання будь-яких первинних документів: платіжне доручення, прибуткові та видаткові касові ордера, накладні, податкові накладні, книги обліку реалізації та ін. Програма має набір стандартних звітів, що дозволяє бухгалтеру отримати інформацію за довільний період, в різних розрізах та з необхідним ступенем деталізації. Наприклад:

Звіти по синтетичному обліку реалізації продукції:

- оборотно-сальдова відомість;
- шахматна відомість;
- головна книга;

- журнал-ордер і відомість по рахунку;
- аналіз рахунку (за період та по датах);
- картка рахунку;

Звіти по аналітичному обліку:

- оборотно-сальдова відомість по рахунку в розрізі аналітичного обліку;
- аналіз рахунку в розрізі об'єктів аналітики;
- аналіз об'єктів аналітики по рахунках;
- карточка операцій по об'єкту аналітики;

Отже, бухгалтерська програма 1С:Бухгалтерія повністю автоматизує облік реалізації продукції то облік в цілому від вводу первинних документів до надання звітності податковим органам.

Відзначимо, що з метою рішення відповідних проблем обліку реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», запропоновано впровадити автоматизовану форму обліку з використанням програми «1С:Бухгалтерія 8.3», тому що вона більш відповідає особливостям функціонування виробничої фірми.

Висновки до розділу 2

Результати проведеного дослідження обліку реалізації продукції дали підставу зробити наступні висновки:

Підставою для бухгалтерського обліку реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинними документами з обліку реалізації продукції є накладні, рахунки, податкові накладні, банківські виписки тощо. Облік реалізації продукції на складах ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» ведеться на субрахунку 26 «Готова продукція» та рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції», до яких запропоновані аналітичні рахунки. За допомогою цих рахунків з'являється можливість виділити з усього доходу торговельного підприємства дохід від реалізації продукції за методами активізації продажу,

що дає змогу проводити поглиблений аналіз продажів, вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента. Це сприятиме прийняттю ефективніших управлінських рішень у процесі формування чистого доходу підприємства.

Управлінські функції в інформаційній системі ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» виконує управлінський облік. Організація управлінського обліку на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» складається з трьох етапів: методологічного; технічного; організаційного. Основними користувачами інформації управлінського обліку є керівники, засновники, менеджери. Окрім відкритої для зовнішніх користувачів, існує ще й внутрішня звітність, яка насамперед призначена для задоволення потреб всіх рівнів управлінського персоналу в детальній та оперативній інформації про відповідні аспекти діяльності підприємства для прийняття ними обґрунтованих та своєчасних рішень. Формуючи пакет внутрішньої звітності щодо руху товарів, слід враховувати, що звітність повинна містити фактичні, планові, прогнозні дані та розрахункові показники для забезпечення можливості здійснення планування, аналізу та контролю за отриманими доходами та понесеними витратами. У контексті викладеного вище та з огляду на різноманітність інформаційних потреб користувачів внутрішньої звітності щодо реалізації продукції запропоновано ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» форми внутрішньої звітності. Запропоновані форми внутрішньої звітності можуть модифікуватися залежно від того, які види доходів і витрат мали місце в діяльності підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», а також запитів користувачів.

Невід'ємною складовою частиною ефективно організованого управлінського обліку є бюджетування на основі центрів відповідальності. Основними центрами доходів підприємств оптової торгівлі є: відділ збуту, відділ маркетингу та товарно-оптові склади. При наданні належної уваги питанню управлінського обліку реалізації продукції підприємство ТОВ

«БЕТОН СЕРВІС» в майбутньому може досягти більш результативних показників діяльності, оптимізувати витрати та збільшити доходи.

Дослідивши використання на підприємстві комп'ютерних систем та технологій можна сказати, бухгалтерська програма 1С:Бухгалтерія на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» повністю автоматизує облік реалізації продукції то облік в цілому від вводу первинних документів до надання звітності податковим органам. Відзначимо, що з метою рішення відповідних проблем обліку реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», запропоновано впровадити автоматизовану форму обліку з використанням програми «1С:Бухгалтерія 8.3», тому що вона більш відповідає особливостям функціонування виробничої фірми.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

3.1. Джерела, основні показники та методи аналізу реалізації продукції

Обсяг реалізованої продукції є одним з найважливіших показників результатів економічної діяльності підприємства. За допомогою цього показника оцінюється вартість продукції (робіт, послуг), що не тільки завершена виробництвом, але вже продана, а гроші за неї надійшли на розрахунковий рахунок підприємства. Практична реалізація теоретичних основ моделювання контролю і аналізу реалізації продукції підприємства ґрунтується на побудові організаційно-інформаційної моделі, яка є одним із прийомів формалізації контрольної-аналітичного процесу в управлінні діяльністю підприємства і передбачає визначення окремих елементів процесу дослідження.

Виходячи зі сказаного, організаційно-інформаційну модель аналізу і реалізації продукції підприємства можна визначити як стислу характеристику аналітичного процесу щодо суб'єктів та об'єктів дослідження, мети і завдань, системи показників, які визначають параметри об'єктів, інформаційного та методичного забезпечення.

Організаційно-інформаційна модель аналізу реалізації продукції підприємства може бути побудована у складі загальної моделі аналізу фінансового стану або розроблена виключно для вирішення аналітичних завдань в управлінні товарними операціями. В обох випадках модель передбачає визначення мети і завдань, суб'єктів і об'єктів дослідження, системи показників, інформаційного та методичного забезпечення аналізу реалізації продукції: у першому випадку ці елементи розробляються у складі загальної моделі дослідження фінансового стану, у другому – відокремлюються і розглядаються як відносно самостійні.

Розглянемо організаційно-інформаційну модель аналізу реалізації

продукції підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС». Побудова організаційно-інформаційної моделі є способом формалізації аналізу. Вона складається з п'яти взаємопов'язаних блоків (рис.3.1,3.2).

Рис. 3.1 Об'єкти і суб'єкти аналізу реалізації продукції

Суб'єктами аналізу є бухгалтерська служба підприємства, зовнішні користувачі інформації, планова служба, фінансова служба підприємства та керівництво підприємства.

В наступному блоці наведена система показників аналізу (рис. 3.2).

Рис. 3.2 Система показників аналізу реалізації продукції

Показники аналізу реалізації продукції підприємства можуть бути

абсолютними та відносними. До абсолютних показників відносяться показники обсягу: вартісні і натуральні та питомі показники. До відносних показників відносять показники структури, показники інтенсивності процесів та показники динаміки. Оцінити наскільки ефективно підприємство використовує свої запаси дозволяє аналіз ділової активності, оскільки саме цей показник зумовлює платоспроможність, фінансову стійкість та стабільність діяльності господарюючого суб'єкта. Аналіз ділової активності полягає у дослідженні рівнів і динаміки різноманітних фінансових коефіцієнтів – показників оборотності. Оцінка оборотності проводиться за показниками:

- коефіцієнт оборотності - кількість оборотів, яку здійснюють товарні запаси протягом звітного періоду. Коефіцієнт оборотності, визначений у гривнях, показує суму чистого доходу (виручки) підприємства на 1 грн. товарів. Середні залишки товарів розраховують за даними балансу як відношення підсумків на початок і кінець аналізованого періоду до двох. Прискорення оборотності сприяє економії та вивільненню коштів з обороту;
- тривалість обороту характеризується кількістю днів, упродовж яких товари проходять усі стадії одного кругообороту. У процесі придбання товари з грошової форми переходять у товарну; у процесі продаж товари знову набуває грошової форми, але вже у збільшеному розмірі — на суму прибутку. Цей показник найбільш наочний і забезпечує порівняння показників оборотності. Чим менша тривалість одного обороту, тим швидше майно здійснює свій кругооборот та ефективніше використовується підприємством;
- коефіцієнт закріплення (завантаження) товарів (величина, обернена коефіцієнту оборотності) показує їх суму, що припадає на 1 грн чистого доходу і характеризує їх поточну наявну

потребу на звітну дату для здійснення певного обсягу господарської діяльності[48].

Також, одним із показників ефективності використання продукції є їх рентабельність. Рентабельність запасів - розраховується як відношення чистого прибутку до середньої величини запасів підприємства. Рентабельність реалізованих товарів за валовим прибутком - розраховується як відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції.

Джерела інформації підрозділяються на правові: закони, накази, постанови тощо та планово-нормативні: методичні розробки, коментарі, листи. Облікова інформація, яка буває поточною та звітною, а також позаоблікова інформація – це і є інформаційне забезпечення.

Головним джерелом для аналізу реалізації продукції підприємства є облікова інформація. Вона є найбільш деталізованою та більшою за обсягом. В обліковій інформації міститься велика кількість важливих та необхідних для аналізу виробничих запасів особливостей, зокрема: повне відображення усіх господарських операцій, їх документальне оформлення та узагальнення у грошових вимірниках. Аналітична інформація, яка відображена у фінансовій звітності є деталізованою і надає можливість отримати достовірні дані для проведення аналізу.

Велика увага приділяється обробці економічної інформації. Методи обробки економічної інформації аналізу реалізації продукції підприємства розглянуті на рис. 3.3.

Важливим елементом організаційно-інформаційної моделі є методичне забезпечення аналізу реалізації продукції підприємства. В ході проведення аналізу застосовуються економіко-математичні та економіко-логічні методи. Економіко-математичні методи діляться на: економіко-статистичні; методи оптимальних рішень; економетричні; методи економічної кібернетики; математичного програмування; евристичні методи. Економіко-логічні методи: використання відносних і середніх величин; застосування

порівняння; групування; індексний метод; метод ланцюгових підстановок; балансовий метод.

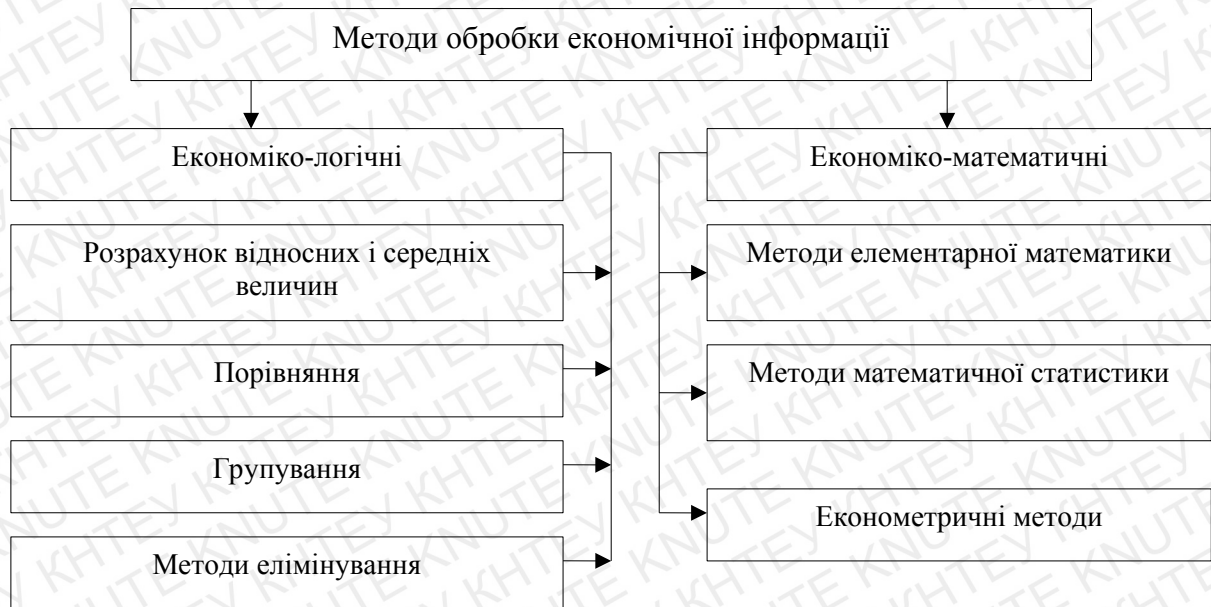

Рис. 3.3 Методи обробки економічної інформації аналізу реалізації товарів підприємства оптової торгівлі [79]

У ролі важливого елементу методики аналізу виступають технічні прийоми та способи.

Ці способи використовуються на різних етапах дослідження для:

- первинної обробки зібраної інформації (перевірки, групування, систематизації);
- вивчення стану і закономірностей розвитку досліджуваних об'єктів;
- визначення впливу факторів на результати діяльності підприємств;
- підрахунку невикористаних і перспективних резервів підвищення ефективності діяльності;
- узагальнення результатів аналізу;
- обґрунтування планів економічного розвитку, управлінських рішень, різноманітних заходів.

Аналізуючи сучасну систему товарних запасів на підприємстві, потрібно виявляти негативні наслідки і вживати конкретних заходів для їх усунення.

Запропоновані організаційно-інформаційні моделі аналізу реалізації продукції підприємства поєднують основні складові контрольно-аналітичного процесу. Організаційні питання, які вирішуються на рівні моделювання аналізу реалізації продукції підприємства, стосуються обґрунтування мети і систематизації завдань, визначення об'єктів і суб'єктів дослідження, формування методичного забезпечення. Інформаційна компонента поєднує характеристики джерел утворення економічної інформації, доведення доцільності поєднання інформаційних потоків, побудову системи показників, які визначають параметри об'єктів та алгоритмів перетворення вхідної інформації у вихідні дані, на основі яких приймаються управлінські рішення щодо формування і розміщення запасів підприємства. В організаційно-інформаційній моделі економічну інформацію класифіковано за ознакою середовища, у якому вона утворюється, що призводить до її розподілення на зовнішню та внутрішню. Подальша деталізація передбачає класифікацію економічної інформації за джерелами її формування та напрямками використання.

Абстрактно-логічні методи дослідження визначають наукові підходи до вивчення економічних процесів і явищ. Вони базуються на застосуванні загальнонаукових методів пізнання та інтуїції і досвіді дослідників (евристичні методи).

Спеціальні методичні прийоми аналізу дозволяють здійснити загальний та факторний аналіз реалізації продукції підприємства, а також дослідити динаміку показників, що визначають фінансову стійкість, платоспроможність, рентабельність та ділову активність підприємства.

Спеціальні методичні прийоми контролю забезпечують суцільне спостереження, документальне дослідження процесів реалізації продукції,

виявлення, оцінку та усунення відхилень від стандартів контролю, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства[79].

Методичні прийоми узагальнення і реалізація результатів аналізу реалізації продукції підприємства спрямовані на розробку, обґрунтування та впровадження заходів щодо розвитку підприємства на основі максимального використання виявлених в процесі аналізу резервів зростання запасів та поліпшення фінансового стану підприємства [79].

Таким чином, аналіз реалізації продукції на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» мають сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо руху продукції з метою оцінки доцільності, правомірності та ефективності здійснення відповідних фінансово-господарських операцій, виходячи з характеру економічних ситуацій, що обумовлюють необхідність прийняття тих чи інших управлінських рішень. Отже, формування методики аналізу реалізації продукції підприємства вимагає конкретизації місця і ролі окремих складових контрольно-аналітичного процесу відповідно до причин здійснення господарської операції.

3.2. Методика загального аналізу реалізації продукції

Розроблення та апробація методики аналізу реалізації продукції на підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» є передумовою прогнозування його діяльності на майбутній період. Від повноти і глибини аналізу, від правильності зроблених висновків про діяльність підприємства залежить точність, економічне обґрунтування прогнозних розрахунків. Необхідність всебічного аналізу на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» обумовлена тим, що вони є одним з основних показників діяльності підприємства і характеризують обсяг їх діяльності. Обсяг реалізації продукції впливає майже на всі кількісні й якісні показники діяльності підприємства торгівлі. Так, збільшення обсягу товарообороту сприяє зниженню рівня витрат, зростанню прибутку, стійкості фінансового стану ТОВ «БЕТОН СЕРВІС».

Під час загального аналізу реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН

СЕРВІС» проводиться аналіз обсягу і структури запасів підприємства та ефективності їх використання. Проведемо аналіз динаміки обсягу та структури запасів в складі оборотних активів підприємства за 2014-2017 рр.

Динаміка обсягу запасів в складі оборотних активів ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2013-2017 рр. наведена в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

**Динаміка запасів та ін.активів на
ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017 рр., тис. грн.**

Статті активів	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Абсолютне відхилення, (+,-)		Темп приросту, %	
					2017/2015	2017/2016	2017/2015	2017/2016
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Виробничі запаси	11757	9721	9143	8957	-764	-186	-7,86	-2,03
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	95602	106053	107243	121747	15694	14504	14,80	13,52
Дебіторська заборгованість за розрахунками за виданими авансами	25705	69294	380128	160650	91356	-219478	131,84	-57,74
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	466	6000	10630	2	-5998	-10628	-99,97	-99,98
Інша поточна дебіторська заборгованість	7053	7297	12351	21550	14253	9199	195,33	74,48
Гроші та їх еквіваленти	110862	130324	164194	200331	70007	36137	53,72	22,01
Витрати майбутніх періодів	370	248	82	371	123	289	49,60	352,44
Інші оборотні активи	13489	8120	5209	51383	43263	46174	532,80	886,43
Всього оборотні активи	846977	897187	1145039	1191142	293955	46103	32,76	4,03

Обсяг оборотних активів в 2017 році склав 1191142 тис. грн., що на 293955 тис. грн. (32,76%) більше порівняно з 2015 роком та на 46103 тис. грн. (4,03%) більше порівняно з 2016 роком. Збільшення обсягу оборотних активів в 2017 році в порівнянні з 2016 роком відбулося за рахунок збільшення товарів на 170092 тис. грн. (37,30%) та на 66021 тис. грн. (11,79%) порівняно з 2015 роком. Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зросла в 2017 році проти 2016 року на 14504 тис. грн. (13,52%) та порівняно з 2015 роком на 15694 тис. грн. (14,80%). Збільшення обсягу оборотних активів ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» в

2017 році в порівнянні з 2016 роком відбулося також за рахунок збільшення грошових коштів на 36137 тис. грн. (22,01%) та в порівнянні з 2015 роком на 70007 тис. грн. (53,72%). Грошові кошти повинні швидко залучатися в здійснення інвестиційних проектів і в оборот для отримання прибутку шляхом розширення діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС».

Загалом проведений аналіз динаміки обсягу та структури запасів в складі оборотних активів ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» показав, що підприємство, завдяки не ефективній політиці керівництва, має достатню великий запас товарних запасів та велику дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, які не забезпечують ефективність його діяльності.

Далі проведемо факторний аналіз валового прибутку від реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС». Факторний аналіз проводять для виявлення впливу факторів на той чи інший показник. Розрахуємо вплив факторів на валовий прибуток підприємства в 2017 році порівняно з 2016 роком методом ланцюгових підстановок.

Вплив факторів на валовий прибуток підприємства від реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» в 2017 році порівняно з 2016 роком наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Вплив факторів на валовий прибуток від реалізації продукції підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», тис. грн.

№	Показники	Умовні позначення	2016 рік	2017 рік	Відхилення		
					Загальне, (+,-)	в т.ч. за рахунок	
						доходів	витрат
1	Валовий прибуток	ВП	308426	400493	+92067	+788643	-696576
2	Чистий дохід від реалізації продукції	ЧД	2442296	3230939	788643	+788643	
3	Собівартість реалізованих продукції	С	2133870	2830446	696576		-696576

В 2017 році порівняно з 2016 роком сума валового прибутку від реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зросла на 92067 тис.грн., в т. ч. за рахунок збільшення доходів на 788643 тис. грн. та за рахунок збільшення витрат на 696576 тис. грн..

Отже, як показує проведений аналіз, для ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» важливим є пошук можливих резервів зростання валового прибутку від реалізації продукції підприємства. Для збільшення валового прибутку від реалізації продукції підприємству доцільно проводити аналіз витрат, які несе підприємство в зв'язку з веденням господарської діяльності.

Основними показниками ефективності управління реалізацією продукції підприємства є їх рентабельність.

Проведемо аналіз показників рентабельності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017рр., які характеризують величину одержаного прибутку в розрахунку на одну гривню товарів (табл.3.3).

Таблиця 3.3

**Динаміка показників рентабельності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС»
за 2014-2017рр., %**

Показники	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення, (+,-)	
					2017/2015	2017/2016
1	3	4	5	6	7	8
Чиста рентабельність товарів	54,08	49,19	67,63	63,96	14,77	-3,67
Валова рентабельність товарів	6,85	3,17	26,58	15,46	12,29	-11,12
Чиста рентабельність реалізації товарів	11,93	11,32	12,63	12,40	1,08	-0,23
Валова рентабельність реалізації товарів	1,51	0,73	4,96	3,00	2,27	-1,96

Таким чином, в 2017 році порівняно з 2016 роком роком відбулося зменшення чистої і валової рентабельності товарних запасів ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» відповідно на 3,67% та 11,12%.

Порівняно з 2016 роком роком в 2017 році відбулось також зменшення рентабельності реалізації продукції підприємства за валовим прибутком на 0,23% та за чистим прибутком рентабельність реалізації продукції зменшилася на 1,96%.

Аналіз показників рентабельності реалізації продукції говорить про зменшення ефективної діяльності підприємства, тому для ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» важливим є пошук можливих резервів зростання валового прибутку від реалізації продукції. Важливими факторами, які забезпечують зростання прибутку та рентабельності підприємства, слугують зростання продуктивності праці, економія матеріальних ресурсів, підвищення фондівіддачі та рівня технічного прогресу, а саме: механізації та автоматизації трудомістких технологічних процесів, удосконалення організації реалізації продукції та ін. Якомога повніше врахування підприємством таких факторів сприятиме підвищенню ефективності його діяльності. Також підприємству для підвищення ефективності своєї діяльності необхідно вдосконалити систему управління реалізацією продукції. Основним джерелом і визначальним чинником зростання ефективності діяльності є працівники – керівники, менеджери, спеціалісти, робітники. Лише вміле використання всієї системи внутрішніх і зовнішніх чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС».

Висновки до розділу 3

Результати проведеного дослідження аналізу реалізації продукції дали підставу зробити наступні висновки:

На підставі дослідження розроблення системи аналізу реалізації продукції можна зробити наступні висновки та пропозиції:

Практична реалізація теоретичних основ моделювання аналізу реалізації продукції ґрунтується на побудові організаційно-інформаційної моделі, яка є одним із прийомів формалізації контрольно-аналітичного

процесу в управлінні діяльністю підприємства і передбачає визначення окремих елементів процесу дослідження. Аналіз реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» мають сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо наявності та руху запасів з метою оцінки доцільності, правомірності та ефективності здійснення відповідних фінансово-господарських операцій, виходячи з характеру економічних ситуацій, що обумовлюють необхідність прийняття тих чи інших управлінських рішень. Отже, формування методики аналізу реалізації продукції вимагає конкретизації місця і ролі окремих складових аналітичного процесу відповідно до причин здійснення господарської операції.

Розроблення та апробація методики аналізу реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» є передумовою прогнозування його діяльності на майбутній період. Від повноти і глибини аналізу, від правильності зроблених висновків про діяльність підприємства залежить точність, економічне обґрунтування прогнозних розрахунків. Проведений аналіз динаміки обсягу та структури запасів в складі оборотних активів ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» показав, що підприємство, завдяки не ефективній політиці керівництва, має достатню великий запас продукції та велику дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, які не забезпечують ефективність його діяльності. В роботі також було проведено розрахунок впливу факторів на валовий прибуток підприємства від реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» в 2017 році порівняно з 2016 роком. В 2017 році порівняно з 2016 роком сума валового прибутку від реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зросла на 92067 тис.грн., в т. ч. за рахунок збільшення доходів на 788643 тис. грн. та за рахунок збільшення витрат на 696576 тис. грн.. Аналіз показників рентабельності реалізації продукції говорить про зменшення ефективної діяльності підприємства. Тому для ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» важливим є пошук можливих резервів зростання валового прибутку від реалізації товарів підприємства. Важливими факторами, які забезпечують зростання прибутку та рентабельності підприємства, слугують зростання продуктивності праці,

економія матеріальних ресурсів, підвищення фондівіддачі та рівня технічного прогресу, а саме: механізації та автоматизації трудомістких технологічних процесів, удосконалення організації реалізації продукції та ін. Якомога повніше врахування підприємством таких факторів сприятиме підвищенню ефективності його діяльності. Також підприємству для підвищення ефективності своєї діяльності необхідно вдосконалити систему управління реалізацією продукції. Основним джерелом і визначальним чинником зростання ефективності діяльності є працівники – керівники, менеджери, спеціалісти, робітники. Лише вміле використання всієї системи внутрішніх і зовнішніх чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС».

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Результати проведеного дослідження обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції дали підставу зробити наступні висновки:

Основною метою діяльності підприємства є максимальне забезпечення потреб національного суспільства, яке досягається мінімізацією питомої собівартості та ціни доброякісної продукції першої необхідності, де процес реалізації відіграє значну роль, оскільки виступає інструментом досягнення цієї мети. При насиченні національного споживача продукцією, економічний (кількісний) ріст підприємства переходить у ріст якості продукції. А за належної проектної потужності підприємства можливе і задоволення потреб іноземних споживачів. Відповідна соціально-відповідальна політика господарювання є початком сталого (животворчого, довговічного) розвитку та процвітання суспільства.

Основою нормативно-правового регулювання обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції є встановлення єдиних для всіх підприємств правил його ведення, які гарантують і захищають інтереси користувачів фінансової звітності і визначення перспектив та основних напрямків удосконалення його з урахуванням загальноприйнятих у міжнародній практиці принципів і стандартів. Проаналізувавши нормативну базу і спеціальну літературу з теми дослідження, можна зробити висновки про те, що процеси реформування бухгалтерського обліку, як і практика використання нормативно-законодавчої бази управлінського обліку, засвідчили наявність багатьох недостатньо вивчених і неузгоджених питань щодо обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції. Пояснити це можна тим, що дуже часто кожна державна установа при розробці нормативних актів прагне перш за все вирішити свої відомчі проблеми, а деколи і інтереси, і разом з тим не слідкує за узгодженням розробленого нормативного акту з прийнятими раніше. Отже, виникає об'єктивна необхідність подальшого поглиблення теоретичних досліджень і

методологічних розробок, спрямованих на удосконалення обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції.

Об'єктом дослідження в роботі обрано ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», основним видом діяльності підприємства є виробництво та торгівля будівельними матеріалами. Згідно затвердженої облікової політики базове підприємство використовує автоматизовану форму бухгалтерського обліку, тобто всі дані первинних документів накопичуються і реєструються в зведених відомостях, розроблених на комп'ютері. Бухгалтерія здійснює контроль за раціональним та економічним використанням матеріальних, трудових та фінансових ресурсів. Аналітична робота, яка проводиться на підприємстві спрямована на підвищення ефективності їх діяльності, оптимізацію рівня фінансової самодостатності, зростання конкурентоспроможності. Як показує проведений аналіз показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017рр. зазнали позитивних змін.

Підставою для бухгалтерського обліку реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинними документами з обліку реалізації продукції є накладні, рахунки, податкові накладні, банківські виписки тощо. Облік реалізації продукції на складах ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» ведеться на субрахунку 26 «Готова продукція» та рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції», до яких запропоновані аналітичні рахунки. За допомогою цих рахунків з'являється можливість виділити з усього доходу торговельного підприємства дохід від реалізації продукції за методами активізації продажу, що дає змогу проводити поглиблений аналіз продажів, вирішувати питання доцільності застосування того чи іншого маркетингового інструмента. Це сприятиме прийняттю ефективніших управлінських рішень у процесі формування чистого доходу підприємства.

Управлінські функції в інформаційній системі ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» виконує управлінський облік. Організація управлінського обліку на

підприємстві ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» складається з трьох етапів: методологічного; технічного; організаційного. Основними користувачами інформації управлінського обліку є керівники, засновники, менеджери. Окрім відкритої для зовнішніх користувачів, існує ще й внутрішня звітність, яка насамперед призначена для задоволення потреб всіх рівнів управлінського персоналу в детальній та оперативній інформації про відповідні аспекти діяльності підприємства для прийняття ними обґрунтованих та своєчасних рішень. Формуючи пакет внутрішньої звітності щодо руху товарів, слід враховувати, що звітність повинна містити фактичні, планові, прогнозні дані та розрахункові показники для забезпечення можливості здійснення планування, аналізу та контролю за отриманими доходами та понесеними витратами. У контексті викладеного вище та з огляду на різноманітність інформаційних потреб користувачів внутрішньої звітності щодо реалізації продукції запропоновано ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» форми внутрішньої звітності. Запропоновані форми внутрішньої звітності можуть модифікуватися залежно від того, які види доходів і витрат мали місце в діяльності підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», а також запитів користувачів.

Невід'ємною складовою частиною ефективно організованого управлінського обліку є бюджетування на основі центрів відповідальності. Основними центрами доходів підприємств втробництва та торгівлі є: відділ збуту, відділ маркетингу та оптові склади. При наданні належної уваги питанню управлінського обліку реалізації продукції підприємство ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» в майбутньому може досягти більш результативних показників діяльності, оптимізувати витрати та збільшити доходи.

Дослідивши використання на підприємстві комп'ютерних систем та технологій можна сказати, бухгалтерська програма 1С:Бухгалтерія на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» повністю автоматизує облік реалізації продукції то облік в цілому від вводу первинних документів до надання звітності податковим органам. Відзначимо, що з метою рішення відповідних проблем обліку

реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», запропоновано впровадити автоматизовану форму обліку з використанням програми «1С:Бухгалтерія 8.3», тому що вона більш відповідає особливостям функціонування виробничої фірми.

Практична реалізація теоретичних основ моделювання аналізу реалізації продукції ґрунтується на побудові організаційно-інформаційної моделі, яка є одним із прийомів формалізації контрольно-аналітичного процесу в управлінні діяльністю підприємства і передбачає визначення окремих елементів процесу дослідження. Аналіз реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» мають сприяти отриманню суб'єктом управління необхідної інформації щодо наявності та руху запасів з метою оцінки доцільності, правомірності та ефективності здійснення відповідних фінансово-господарських операцій, виходячи з характеру економічних ситуацій, що обумовлюють необхідність прийняття тих чи інших управлінських рішень. Отже, формування методики аналізу реалізації продукції вимагає конкретизації місця і ролі окремих складових аналітичного процесу відповідно до причин здійснення господарської операції.

Розроблення та апробація методики аналізу реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» є передумовою прогнозування його діяльності на майбутній період. Від повноти і глибини аналізу, від правильності зроблених висновків про діяльність підприємства залежить точність, економічне обґрунтування прогнозних розрахунків. Проведений аналіз динаміки обсягу та структури запасів в складі оборотних активів ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» показав, що підприємство, завдяки не ефективній політиці керівництва, має достатню великий запас продукції та велику дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, які не забезпечують ефективність його діяльності. В роботі також було проведено розрахунок впливу факторів на валовий прибуток підприємства від реалізації продукції на ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» в 2017 році порівняно з 2016 роком. В 2017 році порівняно з 2016 роком сума валового прибутку від реалізації продукції в ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зросла

на 92067 тис.грн., в т. ч. за рахунок збільшення доходів на 788643 тис. грн. та за рахунок збільшення витрат на 696576 тис. грн.. Аналіз показників рентабельності реалізації продукції говорить про зменшення ефективної діяльності підприємства. Тому для ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» важливим є пошук можливих резервів зростання валового прибутку від реалізації продукції підприємства. Важливими факторами, які забезпечують зростання прибутку та рентабельності підприємства, слугують зростання продуктивності праці, економія матеріальних ресурсів, підвищення фондівіддачі та рівня технічного прогресу, а саме: механізації та автоматизації трудомістких технологічних процесів, удосконалення організації реалізації продукції та ін. Якомога повніше врахування підприємством таких факторів сприятиме підвищенню ефективності його діяльності. Також, підприємству для підвищення ефективності своєї діяльності необхідно вдосконалити систему управління реалізацією продукції. Основним джерелом і визначальним чинником зростання ефективності діяльності є працівники – керівники, менеджери, спеціалісти, робітники. Лише вміле використання всієї системи внутрішніх і зовнішніх чинників може забезпечити достатні темпи зростання ефективності діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас П.Й. Управлінський облік: 2-ге вид. Навчальний посібник / П.Й. Атамас. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 440 с.
2. Атамас П.Й. Фінансовий облік: практикум: навч. посібник / за ред. П.Й. Атамаса. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 444 с.
3. Бабіч І.І. Облік і звітність в оподаткуванні : навч. посібн. / І.І. Бабіч. – Луцьк : Луцького НТУ, 2014. – 216 с.
4. Багрій К.Л. Основні аспекти аналізу формування та використання товарних ресурсів на торговельних підприємствах / К.Л. Багрій // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2013. - Вип. 2. - С. 279-283.
5. Бардаш С.В. Економічний контроль в Україні: системний підхід: монографія / С.В. Бардаш. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. - 656 с.
6. Бистро В.В. Розпродаж товарів: сутність, документальне оформлення, облік / В.В. Бистро // Управління розвитком. - 2014. - № 2. - С. 67-68.
7. Болдуєв М.В. Удосконалення елементів системи внутрішнього контролю суб'єктів господарювання / М.В. Болдуєв // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2015. – № 3. – С. 75–82.
8. Бондар М.І. Облік і аудит: практикум дистанційного тестування: Навч. посібник / за заг. ред. М.І. Бондаря . – К.: «Алерта», 2013. – 448 с.
9. Бутинець Ф.Ф. Сучасний бухгалтерський облік і контроль: проблеми розвитку : монографія / Ф.Ф. Бутинець, Т.А. Бутинець, Р.О. Савченко, М.А. Вахрушина, О.П. Колумбет; ред.: Ф.Ф. Бутинець; Вінниц. фінанс.-екон. ун-т, Житомир. наук. бух. шк. - Житомир : Рута, 2014. - 378 с.
10. Волошан І.Г. Методичний підхід до формування системи первинного обліку товарних операцій / І.Г. Волошан : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. – Дніпропетровськ : «Герда», 2013. – С. 161-165.

11. Волошан І.Г. Організація первинного документообігу товарних операцій в торгівлі / І.Г. Волошан // Інноваційна економіка. – 2013. – № 5(43). – С. 297-300.
12. Волошан І.Г. Особливості контролю первинного обліку товарних операцій / І.Г. Волошан: матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2013. – С. 191-193.
13. Волошан І.Г. Первинний облік товарних операцій в інформаційній системі підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / І.Г. Волошан; Харківський державний університет харчування та торгівлі. – Х.: Форт, 2014. – 20 с
14. Голов С.Ф. Управлінський облік. Підручник. / С.Ф.Голов. – К.: Лібра, 2003. – 704 с.
15. Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV, [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
16. Гринів Б.В. Економічний аналіз торговельної діяльності : [навч. посібник] / Б.В. Гринів. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 392 с.
17. Гринюк С.В. Автоматизована інформаційна система обліку та руху товарів на складі / С.В. Гринюк, О.І. Міскевич // Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво. - 2015. - № 21. - С. 32-36.
18. Гура Н.О. Інформаційні системи і технології в обліку: [навчальний комп'ютерний практикум] / Укладачі Н.О. Гура, І.А. Дерун. - Харків: Видавець Савчук О.О., 2015. – 56 с.
19. Гуцаленко Л.В. Внутрішньогосподарський контроль: навчальний посібник /Л.В. Гуцаленко, М.М. Коцупатрий, У.О. Марчук.-К.:ЦУЛ, 2014. – 496 с.
20. Джигіль Л.А. Особливості обліку товарів оптової та роздрібно торгівлі / Л.А. Джигіль // Управління розвитком. - 2014. - № 4. - С. 8-9.
21. Дорош Н.І. Теоретичні аспекти організації бухгалтерського обліку / Н.І. Дорош. - Збірник наукових праць «Економіка. Менеджмент. Бізнес». – Київ: ДУТ. – 2015. – Випуск 1(11). - С. 93-97.

22. Закон України «Про аудиторську діяльність» від 15.05.2003 року №762-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
23. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 року № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>
24. Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26.01.1993 року № 2939-XII// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
25. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 06.07.1995р. №265/95-ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
26. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
27. Зеленко С.В. Обліково-аналітичне забезпечення управління кредиторською заборгованістю за товари, роботи та послуги / С.В. Зеленко, О.О. Горбатюк // Економічні науки. Серія: Облік і фінанси. - 2014. - Вип. 11(1). - С. 65-71.
28. Іваненко В.О. Особливості облікового відображення руху товарів за різними каналами збуту / В.О. Іваненко, О.Г. Дроздова // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Сер.: Економічні науки. - 2013. - № 2. - С. 56-62.
29. Інструкція з використання Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, наказ Міністерства фінансів України від 30.10.1999 року № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>
30. Інструкція про порядок приймання продукції виробничо-технічного призначення та товарів народного споживання по якості від 25.04.1966 року № П-7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

- 31.**Канак Й.В. Підходи до організації обліку доходів від реалізації товарів на підприємствах гуртової торгівлі / Й.В. Канак, Н.Б. Фірко // Вісник Львівської комерційної академії. Серія: Економічна. - 2014. - Вип. 44. - С. 30-34.
- 32.**Коблянська Г.Ю. Звітність підприємств: [навчальний посібник] / Г.Ю. Коблянська . - К.: РВЦ НУБіП України, 2014. – 290 с.
- 33.**Ковалюк О.М. Повернення товарів у торгівлі: облікові та податкові наслідки / О.М. Ковалюк, Я.Я. Кріль // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2013. - Вип. 9(2). - С. 25-29.
- 34.**Козак А.М. Особливості здійснення внутрішнього контролю руху товарів на підприємствах торгівлі / А.М. Козак. - Вісник Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип. 22. - С.199-205
- 35.**Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
- 36.**Копчикова І.В. Інформаційне моделювання відображення товарних втрат в системі бухгалтерського обліку / І.В. Копчикова // Економічний простір. - 2015. - № 102. - С. 146-156.
- 37.**Корінько М.Д. Бухгалтерський облік: навч.посіб. для студентів ВНЗ/ М.Д. Корінько, Г.Б. Титаренко, В.П. Карев, Н.М. Цветкова, В.П. Пантелеев, О.І. Пилипенко, М.Г. Левочко: За ред. М.Д. Корінько. ДКСУ, ДАСОА.-К:ДП: «Інформ.-аналіт.Агенство», 2014. – 459 с.
- 38.**Ковач С. І. Реалізація продукції та оплата праці в с.-г. підприємствах / С. І. Ковач // Економіка АПК. – 2000. – № 3. – с. 91–106.
- 39.**Крещенко О.В. Методологічні та методичні засади АВС-підходу як універсального механізму аналізу товарних запасів / О.В. Крещенко // Бізнес Інформ. - 2012. - № 12. - С. 253-258.
- 40.**Крупка Я.Д. Фінансовий облік: [підруч.] /Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.Я. Микитюк [та ін.]. - 2-е вид, доп. і перероб. - К.:Кондор-Видавництво, 2013. - 551с.

- 41.Лігоненко Л.О. Концептуальні засади економічного управління підприємством / Л. Лігоненко // Вісн. Київ. нац. торг.-екон. ун-ту. - 2013. - № 3. - С. 5-17.
- 42.Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підруч. / О. В. Лишиленко. – 3-тє вид., перероб і допов. – К. : ЦНЛ, 2009. – 670 с.
- 43.Ловінська Л.Г. Нормативно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності : [монографія] / Л.Г. Ловінська, О.О. Канцуров, В.Г. Швець, Б.А. Засадний, Т.Г. Мельник; ред.: Л.Г. Ловінська; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фін. упр.". - К. : ДННУ "Акад. фін. упр.", 2013. - 293 с.
- 44.Марковська В.І. Особливості організації обліку товарних операцій на підприємствах торгівлі /В.І. Марковська. - Вісник Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. - Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2015. - Вип. 22. - С.350-357
- 45.Мельник Т.Г. Бухгалтерський облік: практикум: Навчальний посібник. / Т.Г. Мельник. - К.: Кондор, 2013. - 425с.
- 46.Методичні рекомендації про застосування реєстрів бухгалтерського обліку, наказ Міністерства фінансів України від 12.12.2000 року № 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
- 47.Мініч О.М. Методичні прийоми оперативного управлінського обліку товарних запасів /О.М. Мініч. - Вісник Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. - Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2015. - Вип. 22. - С. 402-408
- 48.Мних Є.В. Фінансовий аналіз: навч. посібник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш . – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010 . – 412 с.
- 49.Нападовська Л.В. Управлінський облік : підручник / Л.В. Нападовська. – К., 2010. – 648 с.
- 50.Нападовська Л.В. Фінансовий облік: [підруч.] /Л.В. Нападовська, А.В. Алексєєва, О.А. Бакурова [та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападовської. - К.:КНТЕУ, 2013. – 700 с.

- 51.** Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 року № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/>.
- 52.** Нестеренко Є.Є. Методи обліку товарно-матеріальних запасів: вітчизняний та зарубіжний досвід / Є.Є. Нестеренко // Управління розвитком. - 2013. - № 17. - С. 58-60.
- 53.** Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підруч. / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. – 6-те вид., перероб. і допов. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с.
- 54.** Певзнер Я.А. Экономическое учение Карла Маркса перед судом двадцатого столетия / Я.А. Певзнер; отв.ред. В. Я. Росин; Ин-т мировой экономики и междунар. отношений РАН. - М.:, 2011. – 161 с.
- 55.** Петришина Н.С. Удосконалення організації обліку товарно-матеріальних цінностей в умовах автоматизації / Н.С. Петришина, Т.А. Голод // Наука й економіка. - 2016. - Вип. 1. - С. 13-17.
- 56.** План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань та господарських операцій підприємств та організацій, наказ Міністерства фінансів України від 09.12.2011 року № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
- 57.** Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
- 58.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 9 «Запаси», наказ Міністерством Фінансів України №246 від 20.10.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
- 59.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», наказ Міністерства фінансів України від 8.10.1999 р., № 237 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>

- 60.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», наказ Міністерства фінансів України 29.11.1999 р. №290. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
- 61.** Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. №318. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>
- 62.** Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 року № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
- 63.** Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 року № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
- 64.** Правила перевезення вантажів автомобільним транспортом в Україні, наказ Міністерства транспорту України від 14.10.1997 року №363 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
- 65.** Про затвердження бланків перевізних документів, наказ Міністерства транспорту України від 19.11.1998 року №460 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
- 66.** Прохорчук І. Удосконалення управління обліковим процесом реалізації товарів на підприємствах торгівлі / І. Прохорчук // Ринок цінних паперів України. - 2014. - № 11-12. - С. 125-128.
- 67.** Пуголовкіна М.О. Організація обліку в торгівлі / М.О. Пуголовкіна // Управління розвитком. - 2013. - №5. - С. 111-113
- 68.** Рощупкіна М.С. Особливості обліку товарних втрат і нестач товару. Переоцінка товару / М.С. Рощупкіна // Управління розвитком. - 2014. - № 2. - С. 74-77.
- 69.** Садовська І.Б. Бухгалтерський облік: навчальний посібник /І.Б. Садовська, Т.В. Божидарнік, К.Є. Нагірська. - К.:ЦУЛ, 2013. – 688 с.
- 70.** Сало І.В. Контроль у системі управління: монографія /І.В. Сало. - Суми:ПП Кубраков С.Г., 2013. – 166 с.

- 71.Склабінська А.І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / А.І. Склабінська, С.А. Дrajниця, Л.Д. Федорук; [за заг. ред. М.П. Войнаренка]. -Львів: Новий Світ-2000, 2013. – 342 с.
- 72.Сливка Я.В. Проблематика використання термінів «продаж», «реалізація», «збут» / Я.В. Сливка // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу: міжнародний збірник наукових праць. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. – 2011. – Вип. 2 (20). – С. 434–447.
- 73.Слободянюк О.В. Облікова інформація для управління товарними операціями підприємства / О.В. Слободянюк. – Вісник Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип. 22. - С. 610-617
- 74.Сук Л. К. Фінансовий облік : навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К. : Знання, 2012. – 647 с.
- 75.Сметанко О.В. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: [навч. посіб.] /О.В. Сметанко, І.С. Шарапова, В.О.Горбачьов, Н.В. Бурдюг, Г.С. Коваленко, О.С. Сорокіна; [за ред.. О.В. Сметанко]. - К.: ЦУЛ, 2013. - 456 с.
- 76.Сміт А. Добробут націй. Дослідження про природу та причини добробуту націй / А. Сміт; пер. з англ. О. Васильєва [та ін.]; наук. ред. Є. Литвин. - К.: Port-Royal, 2009. - 594 с.
77. Соломенко Т.М. Облік реалізації продукції на виробничому підприємстві/ Т.М. Соломенко // Збірник наукових праць КНТЕУ,2018р.
- 78.Тарасевич В.М. Економічна теорія. Політекономія: Підручник / За ред. В.М. Тарасевича. - К.: Знання, 2012. - 206 с.
- 79.Тринька Л.Я. Економічний аналіз: [навч.-метод. посіб.] /Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська (Іванчук). - К.:Алерта, 2013. – 568 с.
- 80.Усач Б.Ф. Контроль і ревізія: Підручник, – 7- е вид. / Б.Ф. Усач – К.:Знання-Прес, 2011. – 263 с.

81. Фаріон І.Д. Управлінський облік: підруч. / І.Д. Фаріон, Т.М. Писаренко. – К.: ЦУЛ, 2012. – 792 с.
82. Фоміна О.В. Облік і аудит в управлінні продажами товарів: автореф. дис. ... канд. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / О.В. Фоміна ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. – К., 2008. – 21 с.
83. Цветов Ю.М. Особливості автоматизованого обліку товарообігу в сучасних умовах / Ю.М. Цветов, А. П. Глущенко // Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. Сер.: Економіка і управління. - 2013. - Вип. 25. - С. 307-311.
84. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
85. Чернін О.Я. Елементи облікової політики підприємства щодо операцій з товарами / О.Я. Чернін // Інтелект XXI. - 2014. - № 1. - С. 63-68.
86. Чернін О.Я. Сутність товарів: обліковий аспект / О.Я. Чернін // Вісник Одеського національного університету. Економіка. - 2013. - Т. 18, Вип. 2(1). - С. 202-204.
87. Шубіна С.В. Фінансовий аналіз. Практикум: [навч. посіб.] / С.В. Шубіна, О.Ю. Мірошник, В.О. Швадченко. - К.: ЦУЛ, 2013. - 296 с.
88. Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ, МСФЗ для МСП, включаючи МСБО та тлумачення КТМФЗ, ПКТ) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_010

ДОДАТКИ

Додаток А

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Об'єктом дослідження в роботі обрано підприємство ТОВ «БЕТОН СЕРВІС», яке згідно Статуту та Установчого Договору, створене у відповідності із Господарським кодексом України, шляхом об'єднання майна Учасників.

Основним видом діяльності підприємства є виробництво будівельних матеріалів. Головна мета, з якою було створено товариство, одержання прибутку для задоволення соціально-економічних потреб акціонерів та трудового колективу, здійснення виробничої та комерційної діяльності з метою задоволення суспільних потреб у реалізації будівельних матеріалів та іншій діяльності шляхом найбільш ефективного використання майна та інших ресурсів. Джерелом формування майна товариства є грошові та майнові внески учасників.

Таблиця А.1

Динаміка показників фінансово-господарської діяльності

ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017рр., тис.грн.

Показники	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	Відхилення, (+,-)		Відхилення, %	
					2017/ 2015	2017/ 2016	2017/ 2015	2017/ 2016
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	11513 8	12478 3	23844 6	34063 3	21585 0	102187	173	43
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	97863	10566 3	20891 7	30557 5	19991 2	96658	189	46
Валовий прибуток	17275	19120	29529	35050	15930	5521	83	19
Інші операційні доходи	8062	8009	11779	19447	11438	7668	143	65
Адміністративні витрати	3538	4706	6288	7545	2839	1257	60	20
Витрати на збут	14064	18143	29316	42735	24592	13419	136	46
Інші операційні витрати	1647	1651	1222	845	-806	-377	-49	-31
Чистий фінансовий результат	93	2528	1713	2524	-4	811	-0,2	47

Як видно з табл.А.1, протягом 2014-2017 років показники діяльності підприємства ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» зазнали змін. Чиста виручка від реалізації товарів зросла в 2017 році порівняно з 2016 роком на 102187 тис. грн. (43%), собівартість від реалізації продукції за цей же період також зросла на 96658 тис. грн. (46%). Валовий прибуток від реалізації збільшився на 5521 тис. грн. (19%). Інші операційні доходи підприємства в 2017 році також зросли проти 2016 року на 7668 тис. грн. (65%).

У 2017 році зросли адміністративних витрат на 20% та витрат на збут на 46%. Чистий фінансовий результат ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» в 2017 році зріс на 47% порівняно з 2016 роком, підприємство одержало прибуток в сумі 881 тис. грн.

Таким чином, як показує проведений аналіз показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «БЕТОН СЕРВІС» за 2014-2017рр. зазнали позитивних змін. При збільшенні чистого доходу (виручки) від реалізації продукції з 115138 тис.грн. в 2014 році до 340633 тис.грн. в 2017 році, показник «чистий прибуток» теж зріс. Отже, керівництву підприємства потрібно надалі краще проводити внутрішню політику, завданнями якої є пошук резервів економії витрат, впроваджувати заходи для підвищення доходів, підвищувати оборотність активів, вводити додаткові пільги та послуги для покупців.

Додаток Б

Характеристика діючої нормативно-правової бази з обліку, оподаткування і аналізу реалізації продукції

Таблиця Б.1

Характеристика діючої нормативно-правової бази з обліку, оподаткування та аналізу реалізації продукції

№ з/п	Нормативний документ	Короткий зміст	Використання в обліково-аналітичному (контрольному) процесі
1	2	3	4
1	Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Проголошуються права та обов'язки органів управління, суб'єктів підприємницької діяльності і громадян в Україні	Забезпечення діяльності підприємства
2	Господарський кодекс України від 16.01.2003 року № 436-IV, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначаються основні засади господарювання в Україні і регулюються господарські відносини, що виникають у процесі здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання.	Встановлює правові основи господарської діяльності суб'єктів господарювання різних форм власності.
3	Цивільний кодекс України від 16.01.2003 року № 435-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Основний нормативно-правовий акт цивільного законодавства України, прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 року. Цивільний кодекс України є кодифікованим нормативним актом яким регулюються особисті немайнові та майнові відносини, учасниками яких є фізичні та юридичні особи, Держава Україна, територіальні громади, іноземні держави та інші суб'єкти права	Використовуємо в питанні характеристики базового підприємства: регулювання немайнових та майнових відносин підприємства
4	Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua .	Кодекс регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів.	Застосовуємо при розгляді системи оподаткування базового підприємства

Продовження табл. Б.1			
1	2	3	4
5	Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.99 р. №996-ХІУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначає правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Організація ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності на підприємстві
6	Закон України «Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні» від 26.01.1993 № 2939-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначає статус державної контрольно-ревізійної служби в Україні, її функції та правові основи діяльності	Проведення ревізій підприємства
7	Закон України «Про аудиторську діяльність» від 15.05.03 року №762-ІV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Закон визначає правові засади здійснення аудиторської діяльності в Україні. Визначаються умови сертифікації і ліцензування аудиторської діяльності.	Закон є основою для проведення аудиторських перевірок, ним керуються при укладенні договорів на здійснення аудиторської перевірки.
8	Закон України "Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг" від 06.07.1995 року №265/95-ВР // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Реєстратор розрахункових операцій - пристрій або програмно-технічний комплекс, в якому реалізовані фіскальні функції і який призначений для реєстрації розрахункових операцій при продажу товарів	Для розрахункових операцій з продажу товарів
9	Закон України «Про інформацію» від 02.10.92 р. № 2657-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Цей Закон регулює відносини щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації	Застосовано при розгляді інформаційного забезпечення обліку, контролю та аналізу реалізації товарів
10	Національне П(С)БО1 „Загальні вимоги до фінансової звітності», наказ Міністерства фінансів України від 07.02.13 року №73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Розглядає всі вимоги до фінансової звітності.	Дозволяє розглянути всі вимоги до фінансової звітності та використовувати їх на підприємстві.

Продовження табл. Б.1			
1	2	3	4
11	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 "Запаси", наказ Міністерства фінансів України від 20.10.1999 року № 246 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Це Положення (стандарт) визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності.	Застосовується при обліку реалізації товарів
12	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», наказ Міністерства фінансів України від 31.03.1999 року № 87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначаються методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності.	Визнання та оцінка дебіторської заборгованості з реалізації товарів
13	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Доходи», наказ Міністерства фінансів України від 29.11.1999 року № 290 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи та їх розкриття у фінансовій звітності.	Визнання та оцінка доходів від реалізації товарів
14	Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», наказ Міністерства фінансів України від 31.12.99 р. №87. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Визначаються методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати та їх розкриття у фінансовій звітності.	Застосовується при обліку реалізації товарів
15	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, наказ Міністерства фінансів України від 24.05.1995 року №88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Встановлює порядок відображення та зберігання первинних документів, облікових регістрів, бухгалтерської звітності підприємствами.	Використано для правильності документального забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

Продовження табл. Б.1			
1	2	3	4
16	Методичні рекомендації про застосування регістрів бухгалтерського обліку, наказ Міністерства фінансів України від 12.12.2000 року № 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua .	Ці Методичні рекомендації по застосуванню регістрів бухгалтерського обліку спрямовані на узагальнення у регістрах бухгалтерського обліку методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти фінансово-господарської діяльності підприємств і організацій	Застосовано при проведенні обліку реалізації товарів підприємства
17	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, № 291 від 30.11.99 р. [Електронний ресурс]. –Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua .	Розкриває правила використання та правильність ведення бухобліку та відображення його в Плані рахунків бухгалтерського обліку на підприємстві.	Дозволяє розкрити та застосувати правила використання та правильність ведення бухгалтерського обліку та відображення його в Плані рахунків бухгалтерського обліку.
18	План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу і зобов'язань» від 09.12.11 р. №1591 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua	Наведений перелік рахунків, які необхідні для реєстрації бухгалтерської інформації про діяльність господарського суб'єкту	Використовується для обліку реалізації товарів на підприємстві
19	Положення про інвентаризацію активів і зобов'язань, наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 № 879 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.zakon.rada.gov.ua .	Для підтвердження правильності та достовірності даних бухгалтерського обліку та звітності, передбачено проведення підприємствами інвентаризації майна, коштів і фінансових зобов'язань.	Застосовується для виявлення фактичних залишків товарів на складах

Таблиця В.1

**Огляд спеціальної літератури з обліку, оподаткування і аналізу
реалізації продукції**

№ з/п	Джерело	Короткий зміст	Використання в обліково-аналітичному (контрольному) процесі
1	2	3	4
1	Атамас П.Й. Фінансовий облік: практикум: навч. посібник / за ред.П.Й. Ата-маса. – К.: Центр учб. л-ри, 2013. – 444 с.	Викладено основи фінансового обліку на підприємствах різних форм власності.	Використано для розкриття обліку реалізації продукції на підприємстві.
2	Багрій К.Л. Основні аспекти аналізу формування та використання товарних ресурсів на торгівельних підприємствах / К.Л. Багрій // Вісник ЧТЕІ. Економічні науки. - 2013. - Вип. 2. - С. 279-283.	Розкриваються основні аспекти аналізу формування та використання товарних ресурсів на торгівельних підприємствах	Використано для проведення аналізу реалізації продукції на підприємстві.
3	Бутинець Ф.Ф. Сучасний бухгалтерський облік і контроль: проблеми розвитку: монографія / Ф.Ф. Бути-нець, Т.А. Бутинець, Р.О. Савченко, М.А. Вахруши-на, О.П. Колумбет; ред.: Ф.Ф. Бутинець; ВФЕУ,Жи-томир. наук. бух. шк. – Жи-томир: Рута, 2014. - 378 с.	Розглянуті проблеми розвитку сучасного бухгалтерського обліку і контролю на підприємствах	Використано для висвітлення обліку і контролю реалізації продукції на підприємствах
4	Волошан І.Г. Первинний облік товарних операцій в інформаційній системі підприємства: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. екон. наук: / І.Г. Волошан; Харківський державний університет харчування та торгівлі. – Х.: Форт, 2014. – 20 с	Розкрито первинний облік товарних операцій в інформаційній системі підприємства	Використано для висвітлення обліку реалізації продукції на підприємствах в умовах інформаційних Систем

Продовження табл. В.1			
1	2	3	4
5	Гринюк С.В. Автоматизована інформаційна система обліку та руху товарів на складі / С.В. Гринюк, О.І. Міскевич // Комп'ютерно-інтегровані технології: ос-віта, наука, виробництво. - 2015. - № 21. - С. 32-36.	Розкрито автоматизовану інформаційну систему обліку та руху товарів на складі	Використано для висвітлення обліку реалізації продукції на підприємствах в умовах інформаційних систем
6	Джигіль Л.А. Особливості обліку товарів оптової та роздрібною торгівлі / Л.А. Джигіль // Управління розвитком. - 2014. - № 4. - С. 8-9.	Розглянуто особливості обліку товарів оптової та роздрібною торгівлі	Використано для висвітлення обліку реалізації продукції
7	Іваненко В.О. Особливості облікового відображення руху товарів за різними ка-налами збуту / В.О. Іваненко, О.Г. Дроздова // Вісник ЖДТУ. Сер.: Економічні науки. - 2013. - № 2. - С. 56-62.	Розглянуті особливості облікового відображення руху товарів за різними каналами збуту	Використано для висвітлення обліку реалізації продукції
8	Канак Й.В. Підходи до організації обліку доходів від реалізації товарів на підприємствах гуртової торгівлі / Й.В. Канак, Н.Б. Фірко // Вісник ЛКА. Серія: Економічна. - 2014. - Вип. 44. - С. 30-34.	Визначено підходи до організації обліку доходів від реалізації товарів на підприємствах гуртової торгівлі	Використано для розкриття обліку реалізації продукції
9	Козак А.М. Особливості здійснення внутрішнього контролю руху товарів на підприємствах торгівлі / А.М. Козак. - Вісник Вінницького торговельно-економічного інституту. – Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Вип. 22. - С.199-205	Розглянуті особливості здійснення внутрішнього контролю руху товарів на підприємствах торгівлі	Використано при розкритті контролю реалізації продукції
10	Ковалюк О.М. Повернення товарів у торгівлі: облікові та податкові наслідки / О.М. Ковалюк, Я.Я. Кріль // Актуальні проблеми розвитку економіки	Розкрито теоретичні засади повернення товарів у торгівлі	Використано при розкритті обліку реалізації продукції

	регіону. - 2013. - Вип. 9(2). - С. 25-29.		
Продовження табл. В.1			
1	2	3	4
11	Корінько М.Д. Бухгалтерський облік: навч. посіб. для студентів ВНЗ/ М.Д. Корінько, Г.Б. Титаренко, В.П. Карев, Н.М. Цветкова, В.П. Пантелеєв, О.І. Пили-пенко, М.Г. Левочко: За ред. М.Д. Корінько. ДКСУ, ДАСОА.-К:ДП:«Інформ.-аналіт.Агенство», 2014. – 459 с.	Докладно висвітлені питання методології бухгалтерського обліку	Використано для обліку реалізації продукції на підприємстві
12	Котенко Л.М. Удосконалення обліку товарних операцій в умовах дистанційної торгівлі / Л.М. Котенко, А.С. Крутова, Т.О. Тарасова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. - 2009. - Вип. 2. - С. 66-73.	У статті висвітлюються шляхи удосконалення обліку товарних операцій в умовах дистанційної торгівлі	Використано для обліку реалізації продукції на підприємстві
13	Крещенко О.В. Методологічні та методичні засади АВС-підходу як універсального механізму аналізу товарних запасів / О.В.Крещенко // Бізнес Інформ. - 2012. - № 12. - С. 253-258.	У статті висвітлюються методологічні та методичні засади АВС-підходу як універсального механізму аналізу товарних запасів	Використано при аналізі реалізації продукції на підприємстві
14	Крупка Я.Д. Фінансовий облік: [підруч.] /Я.Д. Крупка, З.В. Задорожний, Н.Я. Микитюк [та ін.]. - 2-е вид, доп. і перероб. - К.:Кондор-Видавництво, 2013. - 551с.	У підручнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти фінансового обліку	Використано для обліку реалізації продукції на підприємстві
15	Ловінська Л.Г. Нормативно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності: [монографія] / ред.: Л.Г. Ловінська; Держ. навч.-наук. установа "Акад. фін. упр.". - К.: ДННУ "Акад. фін. упр.",	У монографії висвітлюється нормативно-методичне забезпечення бухгалтерського обліку в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності	Використано для обліку реалізації продукції на підприємстві

	2013. - 293 с.		
Продовження табл. В.1			
1	2	3	4
16	Марковська В.І. Особливості організації обліку то-варних операцій на підприємствах торгівлі /В.І. Мар-ковська. – Вісник Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. - Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2015. - Вип. 22. - С.350-357	У статті висвітлюються особливості організації обліку товарних операцій на підприємствах торгівлі	Використано для проведення обліку реалізації продукції на підприємстві
17	Нападівська Л.В. Фінансовий облік: [підруч.] /Л.В. Нападівська, А.В. Алексеева, О.А. Бакурова [та ін.]; за заг. ред. Л.В. Нападівської. - К.: КНТЕУ, 2013. – 700 с.	У підручнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти фінансового обліку на підприємстві	Використано для обліку реалізації продукції
18	Прохорчук І. Удосконалення управління обліковим процесом реалізації товарів на підприємствах торгівлі / І. Прохорчук // Ринок цінних паперів України. - 2014. - № 11-12. - С. 125-128.	Розглянуто значення аналізу у системі управління товарами підприємств роздрібно торгівлі	Використано для аналізу реалізації продукції на підприємстві
19	Тринька Л.Я. Економічний аналіз: [навч.-метод. посіб.] /Л.Я. Тринька, О.В. Липчанська (Іванчук). - К.:Алерта, 2013. – 568 с.	У посібнику висвітлюються теоретичні та практичні аспекти економічного аналізу	Використано для аналізу реалізації продукції на підприємстві
20	Чернін О.Я. Сутність товарів: обліковий аспект / О.Я. Чернін // Вісник Одеського національного університету. Економіка. - 2013. - Т. 18, Вип. 2(1). – С. 202-204.	Розглянуто обліковий аспект сутності товарів	Використано пр. и розкритті сутності реалізації продукції

